

**SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO W 2011 R.**

*SOCIO-ECONOMIC SITUATION
OF THE MAŁOPOLSKIE VOIVODSHIP IN 2011*

Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa małopolskiego w 2011 r.

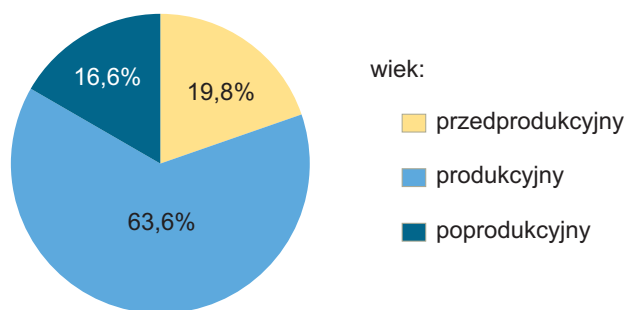
Spółeczeństwo

LUDNOŚĆ

Według danych NSP 2011 w dniu 31 III 2011 r. w województwie małopolskim mieszkało 3337,5 tys. osób, dzięki czemu uzyskało 4 lokatę w Polsce, za województwami: mazowieckim (5268,7 tys.), śląskim (4630,4 tys.) i wielkopolskim (3447,4 tys.). W województwie małopolskim gęstość zaludnienia jest jedną z najwyższych w kraju i wynosi 220 osób/km² (średnia krajowa - 123 osób/km²). Kobiety stanowią 51,5% ogółu ludności. Współczynnik feminizacji od 2000 r. utrzymuje się na tym samym poziomie - na 100 mężczyzn przypada 106 kobiet (w Polsce - 107).

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) stanowiła według danych spisowych 19,8% ogółu ludności. Udział ludności w wieku produkcyjnym (18-59/64 lata) wynosił 63,6%, a udział populacji w wieku poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej) 16,6%. Od kilku lat udział ludności w wieku przedprodukcyjnym spada, podczas gdy udział ludności w wieku poprodukcyjnym systematycznie rośnie, co świadczy o powolnym procesie starzenia się społeczeństwa.

Wykr. 1. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w 2011 r.
Stan w dniu 31 III

Od 2000 r. obserwuje się wzrostową tendencję liczby ludności w województwie małopolskim. W porównaniu do NSP 2002 liczba ludności wzrosła o 1,0%. Wpłynął na to notowany w latach 2000-2010 dodatni przyrost naturalny oraz dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych.

W 2011 r. po raz kolejny odnotowano dodatni przyrost naturalny, który w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniósł 1,7 (w Polsce 0,3) i był nieznacznie niższy niż w 2010 r.

W omawianym roku w województwie małopolskim urodziło się 35,5 tys. dzieci. Współczynnik urodzeń wyniósł 10,6‰ wobec 11,3‰ przed rokiem.

Kolejnym czynnikiem ruchu naturalnego wpływającym na stan i strukturę ludności są zgony. W województwie małopolskim w omawianym roku zmarło 29,7 tys. osób. Współczynnik zgonów ukształtował się na poziomie 8,9‰ wobec 9,0‰ przed rokiem.

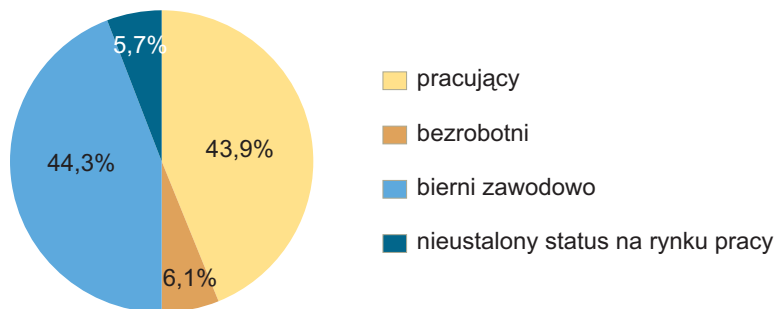
W 2011 r. na terenie województwa zawarto 18,5 tys. małżeństw, tj. mniej o 9,3% niż w 2010 r. Jednocześnie przez rozwód rozwiązano 4,9 tys. małżeństw. Współczynnik natężenia małżeństw wyniósł 5,5 na 1000 ludności. Współczynnik natężenia rozwodów wyniósł 1,5 rozwodów na 1000 ludności.

Do wzrostu liczby ludności przyczyniło się dodatnie saldo migracji stałej, które w roku 2011, wyniosło 3,7 tys. osób. Z obszarów miejskich ludność per saldo odpływała (minus 1,4 tys. osób), a na obszary wiejskie napływała (5,2 tys. osób).

RYNEK PRACY

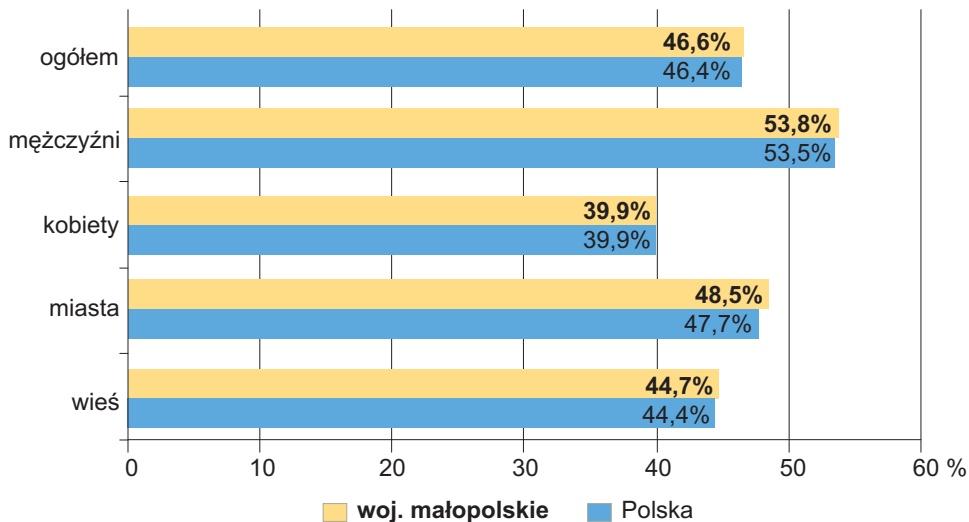
Według danych NSP 2011 w województwie małopolskim było 2,8 mln osób w wieku 15 lat i więcej, w tym 1,4 mln aktywnych zawodowo. Na ludność aktywną zawodowo składali się pracujący (ok. 88% ogółu aktywnych zawodowo) i bezrobotni. Biernych zawodowo było 1,2 mln osób.

Wykr.2. Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy w 2011 r.
Stan w dniu 31 III

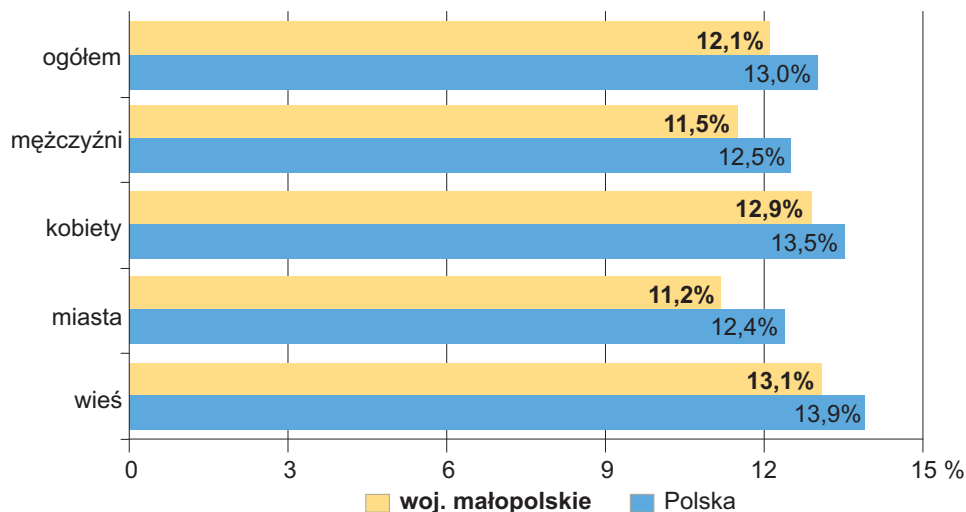
Współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 53,0% (w Polsce 53,3%), natomiast wskaźnik zatrudnienia 46,6% (w kraju 46,4%). Wśród mężczyzn wskaźnik zatrudnienia wyniósł 53,8% (w Polsce 53,5%), natomiast wśród kobiet, podobnie jak w kraju, 39,9%.

Wykr.3. Wskaźnik zatrudnienia według płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.
Stan w dniu 31 III

Stopa bezrobocia według NSP 2011 sięgnęła 12,1% (w Polsce 13,0%). Wśród kobiet stopa bezrobocia wyniosła 12,9% (w Polsce 13,5%), a wśród mężczyzn 11,5% (w kraju 12,5%). Na wsi stopa bezrobocia wyniosła 13,1% (w Polsce 13,9%), a w miastach 11,2% (w kraju 12,4%). Stopa bezrobocia dla osób w wieku produkcyjnym wyniosła 12,3%.

Wykr.4. Stopa bezrobocia według płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.
Stan w dniu 31 III

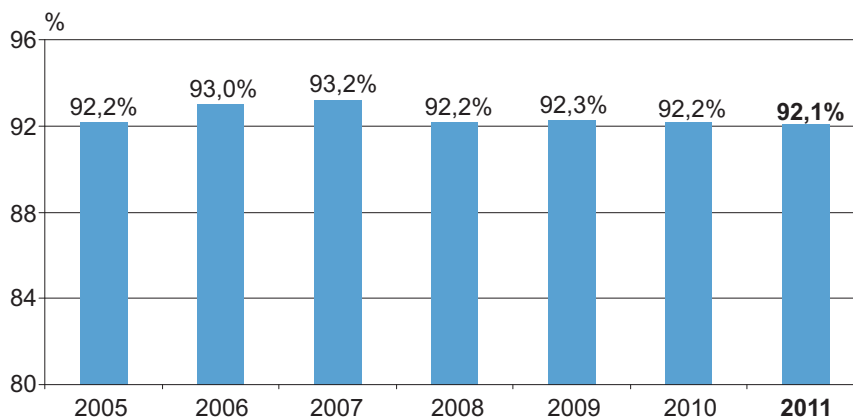
Praca w województwie małopolskim należy do jednych z bezpieczniejszych w kraju. Notuje się tu jeden z najniższych w Polsce wskaźników wypadkowości. W końcu 2011 r. w województwie małopolskim liczba osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości wynosiła 78,9 i była wyższa niż w końcu 2010 r. (74,3).

W roku 2011 liczba poszkodowanych w wypadkach przy pracy¹ wyniosła 5,9 tys. osób (w 2010 r. również 5,9 tys.). Z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych wypłacono 1,7 tys. odszkodowań na łączną kwotę 5202,8 tys. zł. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy stanowiły 96,5% wszystkich świadczeń i przeznaczono na nie 4715,7 tys. zł, czyli 90,6% wypłaconej kwoty. Przeciętny koszt jednego świadczenia z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej zwiększył się i wyniósł w 2011 r. 3058,7 zł (wobec 2756 zł w 2010 r.).

WYNAGRODZENIA

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w omawianym roku w województwie małopolskim ukształtowało się na poziomie 3134,06 zł, tj. o 5,4% większym niż w roku poprzednim. Oznacza to niewielkie przyspieszenie tempa wzrostu średniej płacy w 2011 r., gdyż rok wcześniej zanotowano wzrost o 3,9%. W sektorze publicznym ponownie odnotowano wyższe wynagrodzenie (3767,76 zł) aniżeli w sektorze prywatnym (2872,48 zł). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w kraju wyniosło 3403,51 zł. Od czterech lat przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie małopolskim stanowi około 92% średniej krajowej.

Wykr.5. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto
Polska=100

¹ Zgłoszonych w ciągu roku; bez wypadków w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Należy zwrócić uwagę, że relatywnie wysoki wzrost średniej płacy wystąpił przy jednoczesnym wzroście zatrudnienia. W 2011 r. przeciętne zatrudnienie² w województwie wyniosło 673,1 tys. osób i w stosunku do poprzedniego roku było wyższe o 2,0%.

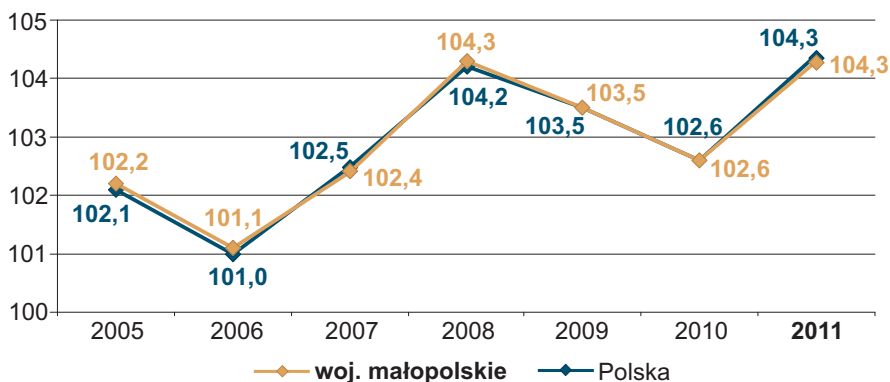
W porównaniu z rokiem 2010 wzrosła również przeciętna miesięczna emerytura i renta w województwie małopolskim. W omawianym okresie osiągnęła ona poziom: 1622,90 zł (z ZUS) i 955,17 zł (z KRUS).

CENY

W województwie małopolskim w 2011 r. wystąpił, podobny jak w Polsce, 4,3% wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych. Największy wzrost cen odnotowano w dziedzinach, takich jak: transport (o 8,0%), żywność i napoje bezalkoholowe (o 6,0%), użytkowanie mieszkania i nośniki energii (o 5,1%) oraz zdrowie (o 4,5%). Potaniały odzież i obuwie (o 0,8%), a także rekreacja i kultura (o 0,4%). Na przestrzeni lat 2005-2011 zmiany wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych w województwie były analogiczne jak w Polsce.

Wykr.6. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych

Rok poprzedni=100

BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH

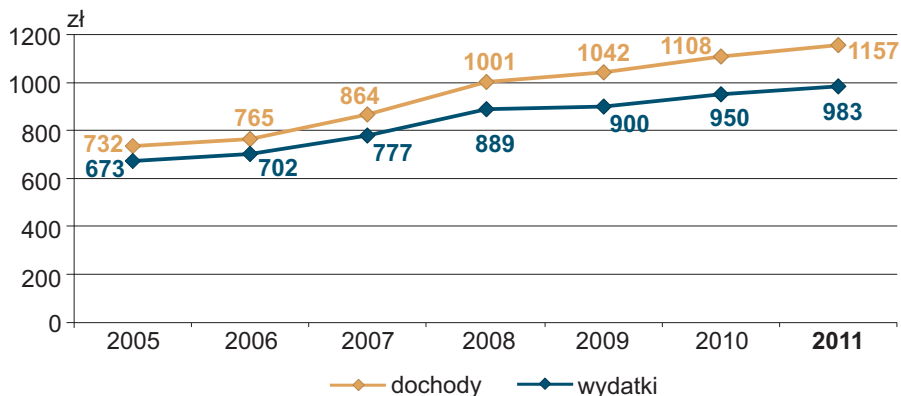
W omawianym roku badaniem budżetów gospodarstw domowych objęto 3171 gospodarstw domowych, tj. 8,5% (tyle, co rok wcześniej) wszystkich gospodarstw zbadanych w kraju. Przeciętne gospodarstwo domowe w województwie małopolskim liczyło 2,95 osoby (w 2010 r. – 3,06), a w kraju 2,87. Znaczący wpływ na poziom życia członków gospodarstwa domowego ma dochód rozporządzalny. W regionie przeciętny miesięczny nominalny dochód

² Dotyczy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych wynosił 1156,79 zł i w stosunku do 2010 r. wzrósł o 49,25 zł. Jednak w dalszym ciągu był on niższy od dochodu rozporządzalnego statystycznego Polaka (o 70 zł).

Poziom przeciętnych miesięcznych wydatków w gospodarstwach domowych ogółem wynosił 982,59 zł w przeliczeniu na 1 osobę, w tym na towary i usługi konsumpcyjne – nieco ponad 950 zł (o około 21 zł mniej niż w kraju). Wydatki miesięczne ponoszone przez 1 osobę w województwie małopolskim były o około 33 zł niższe niż ponoszone przez przeciętnego Polaka. W porównaniu z 2010 r. wydatki mieszkańca województwa małopolskiego wzrosły o 3,5%.

Wykr.7. Przeciętne miesięczne dochody rozporządzalne i wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych

Z roku na rok poprawia się wyposażenie gospodarstw domowych w niektóre przedmioty trwałego użytkowania, a zwłaszcza w komputery osobiste z dostępem do Internetu, urządzenia do odbioru telewizji satelitarnej, telefony komórkowe oraz sprzęt AGD. Statystycznie, każde badane w 2011 r. gospodarstwo domowe posiadało chłodziarkę, telewizor, pralkę, telefon komórkowy, a co drugie komputer z dostępem do Internetu, samochód osobowy, urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej, kuchenkę mikrofalową i aparat fotograficzny cyfrowy.

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA

Infrastruktura w województwie małopolskim w ostatnich latach uległa modernizacji. Rozbudowano sieć wodociagową, kanalizacyjną i gazową. Długość sieci wodociagowej rozdzielczej w województwie małopolskim wynosiła 17,7 tys. km i w porównaniu z 2010 r.

wzrosła o 0,4%. Sieć kanalizacyjna (łącznie z kolektorami) wynosiła 10,6 tys. km i była o 6,4% dłuższa niż w 2010 r.

Długość sieci gazowej - 22,2 tys. km - wzrosła w stosunku do 2010 r. o 0,5%. Liczba odbiorców gazu z sieci w 2011 r. sięgnęła 695,9 tys., co oznacza wzrost w porównaniu z 2010 r. o 2,1 tys. osób.

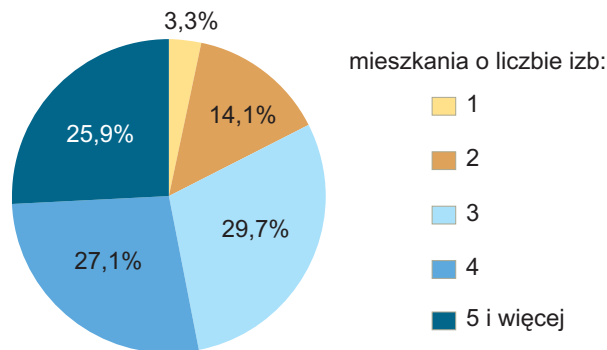
Ilość odpadów komunalnych zebranych selektywnie, w odniesieniu do roku 2010 r., wzrosła o ponad 25 tys. ton. Na ogólną ilość zebranych odpadów (113,9 tys. ton) 27,1% stanowiło szkło, 26,2% odpady biodegradowalne, 17,5% tworzywa sztuczne, a 13,3% makulatura.

W 2011 r. długość dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie małopolskim wyniosła 24,0 tys. km, tj. o 1,3% więcej niż w 2010 r., w tym o nawierzchni ulepszonej – 21,5 tys. km.

ZASOBY MIESZKANIOWE

Według danych NSP 2011 zasoby mieszkaniowe województwa małopolskiego wynosiły 1079,5 tys. mieszkań i stanowiły 8,0% zasobów mieszkaniowych kraju. Oznacza to, że w porównaniu z danymi ze spisu z 2002 r. liczba mieszkań wzrosła o 9,5%. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 74,4 m². W miastach przeciętna powierzchnia mieszkania wynosiła 62,4 m², a na wsi 91,0 m².

Wykr.8. Struktura mieszkań według liczby izb w mieszkaniu w 2011 r.
Stan w dniu 31 III

W 2011 r. przeciętna liczba izb w jednym mieszkaniu wynosiła 3,86. Najmniejszą grupę stanowiły mieszkania 1-izbowe (3,4% ogółu mieszkań). Najwięcej było mieszkań 3-izbowych – 29,7%. Duży był też udział mieszkań o większej liczbie izb: 4-izbowych (27,1%) 5-izbowych i więcej (25,9%).

Zdecydowaną większość mieszkań stanowiły te będące własnością osób fizycznych – 75,3%. Spółdzielnie mieszkaniowe miały w swojej dyspozycji 12,3% mieszkań (w tym 11,2% to mieszkania własnościowe a 1,1% lokatorskie).

W porównaniu z poprzednim spisem z 2002 r. poprawiło się wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne. W 2011 r. mieszkań wyposażonych w wodociąg było w województwie 96,3%. Ciepłą wodę posiadało 89,6% mieszkań, a gaz z sieci 70,3%. Centralne ogrzewanie znajdowało się w 78,8% mieszkań województwa.

W 2011 r. w województwie małopolskim oddano do użytkowania 12,6 tys. mieszkań, tj. o 3,1% więcej niż przed rokiem. W Polsce w tym czasie odnotowano spadek o 3,5% liczby lokali mieszkalnych przekazanych do użytkowania w odniesieniu do roku poprzedniego.

EDUKACJA³

Na początku roku szkolnego 2011/12 w województwie małopolskim działało:

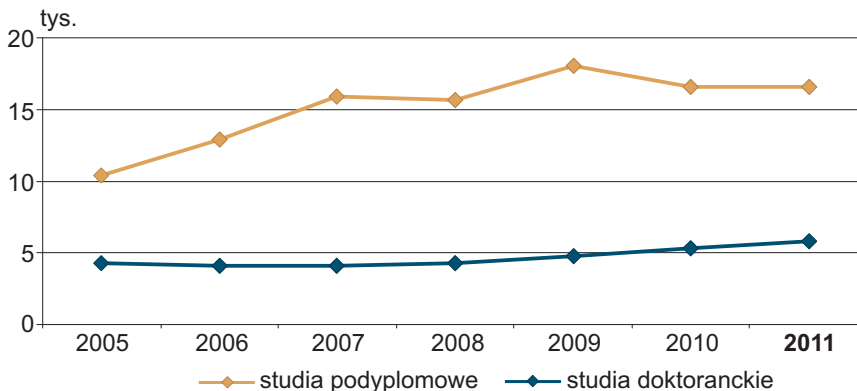
- 2001 placówek wychowania przedszkolnego, do których uczęszczało 104,4 tys. dzieci (w tym do 986 przedszkoli – 77,7 tys. dzieci),
- 1465 szkół podstawowych (202,9 tys. uczniów),
- 744 gimnazjów (110,3 tys. gimnazjalistów),
- 160 zasadniczych szkół zawodowych (20,4 tys. uczniów),
- 201 licea ogólnokształcące (łącznie z uzupełniającymi) i 28 licea profilowane (odpowiednio: 56,5 tys. i 1,8 tys. licealistów),
- 188 techników, łącznie z technikami uzupełniającymi oraz szkołami artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe (51,0 tys. uczniów),
- 221 szkół policealnych (26,8 tys. uczniów).

Ponadto, do 271 szkół dla dorosłych uczęszczało 17,7 tys. osób. Jednocześnie w 33 szkołach wyższych kształciło się łącznie 207,6 tys. studentów. W roku akademickim 2011/12 studentów było mniej - o 1,8% w stosunku do roku 2010/11.

W porównaniu z rokiem akademickim 2010/2011 spadła również liczba słuchaczy studiów podyplomowych - o 0,3%, natomiast liczba uczestników studiów doktoranckich wzrosła - o 9,0%.

³ Dane z systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej - z wyjątkiem szkół wyższych.

Wykr.10. Słuchacze studiów podyplomowych i doktoranckich

Dane za rok szkolny 2011/12 wykazują ogólny spadek liczby uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach, czego powodem jest kształcenie się w nich roczników z „niżu demograficznego”. Roczniki te wchodzi również do szkół ponadgimnazjalnych, stąd notowany spadek liczby uczniów także we wszystkich rodzajach tych szkół. Największą popularnością wśród absolwentów gimnazjów niezmiennie cieszą się licea ogólnokształcące, do których uczęszcza 45,4% uczniów pierwszych klas szkół ponadgimnazjalnych, tj. prawie 18 tys. młodzieży.

Systematycznie poprawia się wyposażenie szkół w komputery, w tym z dostępem do Internetu. W komputery najlepiej wyposażone były szkoły podstawowe (w 97%) oraz gimnazja i technika (w 81%).

OCHRONA ZDROWIA

Opiekę medyczną mieszkańców województwa małopolskiego sprawowały zakłady stacjonarnej opieki zdrowotnej, placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz prywatne praktyki lekarskie.

W 2011 r. w województwie funkcjonowało: 69 szpitali ogólnych, 1620 zakładów opieki zdrowotnej oraz 262 praktyki lekarskie, które miały podpisaną umowę z NFZ na świadczenie usług medycznych (według stanu w dniu 31 XII). Liczba pracujących lekarzy wyniosła 7,3 tys., dentystów - 1,3 tys., a pielęgniarek - 16,4 tys.

Liczba porad udzielonych przez lekarzy przypadających na 1 mieszkańca w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2011 r. wynosiła 6,8, a przez lekarzy dentystów - 0,9. Oznacza to, że statystyczny mieszkaniec województwa w ciągu roku skorzystał w przybliżeniu z prawie 7 porad lekarskich i 1 poradę stomatologiczną. Zakłady ambulatoryjnej

opieki zdrowotnej w województwie małopolskim (w liczbie 1,6 tys.) stanowiły 8,5% wszystkich tego typu zakładów w Polsce, a personel medyczny - około 9-10% personelu ogólnokrajowego.

Od kilku lat obserwujemy malejącą tendencję dotyczącą przeciętnego pobytu chorego w szpitalach ogólnych (2000 r. - 9,8 dni, 2005 r. - 7,2 dni, 2010 r. – 5,9 dni, 2011 r. – 5,8 dni).

W końcu 2011 r. funkcjonowały 34 sanatoria uzdrowiskowe (łącznie z 2 sanatoriami uzdrowiskowymi dla dzieci), a ponadto 7 szpitali uzdrowiskowych (łącznie z 3 szpitalami uzdrowiskowymi dla dzieci), tj. o 1 więcej niż przed rokiem.

Sprzedaż leków i środków medycznych, według stanu w końcu 2011 r. prowadziły 1083 apteki ogólnodostępne i 112 punkty apteczne. Z roku na rok wzrasta liczba aptek ogólnodostępnych (wzrost o 92 apteki w porównaniu do 2010 r.) .

Zespoły ratownictwa medycznego interweniowały 215,5 tys. razy i udzieliły pomocy 216,7 tys. osób w ramach medycznych działań ratowniczych. W 22 szpitalnych oddziałach ratunkowych w trybie dziennym pomoc otrzymało 146,0 tys. pacjentów, natomiast w trybie ambulatoryjnym udzielono 476,4 tys. porad dla 469,8 tys. osób.

POMOC SPOŁECZNA

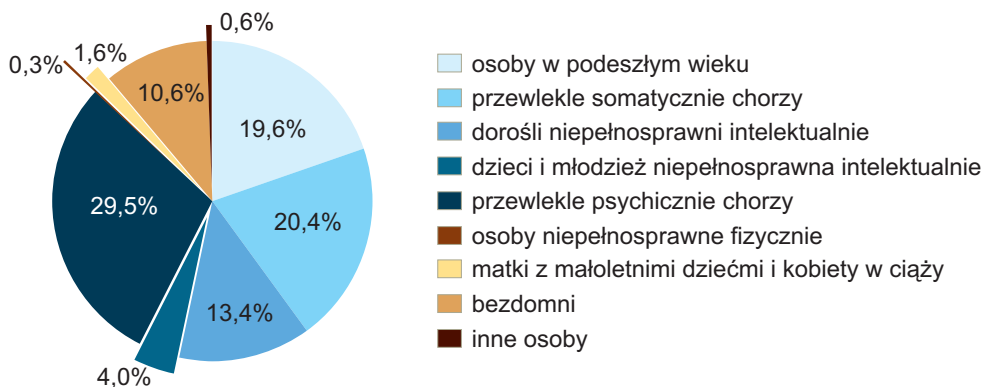
W końcu 2011 r. w województwie małopolskim działały 72 całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci i młodzieży, w których przebywało 1223 wychowanków i pracowało 266 wolontariuszy. W porównaniu z 2010 r. przybyło 8 placówek, liczba wychowanków wzrosła o 69, a liczba wolontariuszy pozostała bez zmian.

Jednocześnie w województwie małopolskim funkcjonowało 217 placówek wsparcia dziennego, z których korzystało w ciągu roku 13,0 tys. wychowanków - dzieci i młodzieży. Od 2005 r. liczba tego typu placówek wzrosła prawie dwukrotnie, a korzystających z nich osób było więcej o około 57%, ale w roku 2011 odnotowano spadek liczby placówek o 6 i liczby wychowanków - o 728 w ujęciu rocznym.

W województwie małopolskim w końcu omawianego okresu funkcjonowało 2032 rodzin zastępczych, w których opiekę znalazło 2960 dzieci (do lat 18). Stanowiło to 5,4% rodzin zastępczych i 5,5% będących pod ich opieką dzieci w skali kraju. W porównaniu z 2010 r. nastąpił zarówno w Polsce, jak i w województwie spadek liczby rodzin zastępczych odpowiednio o 0,1% i 5,0%. Liczba przebywających w nich dzieci w Polsce wzrosła o 0,7%, natomiast w województwie zmalała o 4,1%.

W końcu grudnia 2011 r. w 145 domach i zakładach stacjonarnych pomocy społecznej województwa małopolskiego przebywało 8915 pensjonariuszy. Liczba miejsc w tych zakładach w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła 27,6. Wśród mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej najwięcej było osób przewlekle psychicznie chorych – 2633 (29,5%) oraz przewlekle somatycznie chorych – 1815 (20,4%).

Wykr.11. Struktura mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej według grup mieszkańców w 2011 r.

KULTURA

Województwo małopolskie zajmuje szczególne miejsce na kulturowej mapie Polski: znajduje się w czołówce krajowej, zarówno pod względem zasobów instytucji kulturalnych, jak i liczby uczestników w ofercie kulturalnej regionu. Głównym ośrodkiem życia kulturalnego województwa pozostaje Kraków, ale inne miasta regionu, z roku na rok, prezentują się pod tym względem coraz lepiej.

W województwie małopolskim w 2011 r. funkcjonowało 112 muzeów. Pod względem liczby tych instytucji, województwo małopolskie znalazło się na drugim miejscu w kraju, zaraz po województwie mazowieckim (116). Liczba zwiedzających muzea i wystawy muzealne, tak jak w poprzednich latach, nadal wykazała tendencję wzrostową: z 6,5 mln w 2010 r. do 8,2 mln w 2011 r. W przeliczeniu na 1000 ludności wyniosła ona 2461 osób (w 2010 r. – 1945). W 2011 r. małopolskie muzea stanowiły 14,4% ogółu instytucji w Polsce i zgromadziły 1/3 wszystkich zwiedzających muzea i wystawy muzealne w kraju.

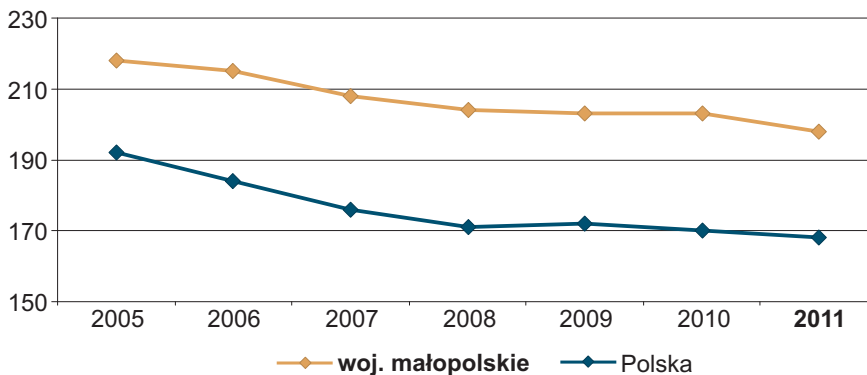
W 2011 r. w województwie małopolskim prowadziło działalność 66 galerii i salonów sztuki, które zorganizowały w sumie 743 wystawy w 1299 ekspozycjach. Wystawy te zwiedziło 557,7 tys. osób, z których 1/5 obejrzała wystawy plenerowe. W porównaniu z poprzednim rokiem, liczba zwiedzających galerie i salony sztuki w województwie wzrosła o 27,7%.

Najliczniejszymi i najbardziej powszechnymi instytucjami kultury są biblioteki. W końcu 2011 r. w województwie małopolskim działało 747 bibliotek publicznych (łącznie z filiami), które stanowiły 9,0% tego typu placówek w Polsce, oraz 241 placówek informacyjno-bibliotecznych⁴

⁴ Biblioteki naukowe, fachowe, pedagogiczne, fachowo-beletrystyczne, ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej oraz towarzystw naukowych

(12,4% ogółu placówek w Polsce). W porównaniu z poprzednim rokiem, liczba małopolskich bibliotek publicznych zmalała o 12. Liczba czytelników bibliotek publicznych oraz wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika od 4 lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Wykr.12. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności

Według stanu w dniu 31 XII 2011 r. w województwie małopolskim działało 15 teatrów i instytucji muzycznych. W porównaniu z 2010 r. wzrosła liczba miejsc na widowni oraz liczba przedstawień, a także liczba widzów i słuchaczy na przedstawieniach prezentowanych w małopolskich instytucjach teatralnych i muzycznych.

W końcu 2011 r. działalność prowadziło 46 kin stałych. Liczba ta nie uległa zmianie od ubiegłego roku. Liczba widzów, w porównaniu z poprzednim rokiem, nieznacznie zmalała, lecz na filmach produkcji polskiej wzrosła ponad dwukrotnie.

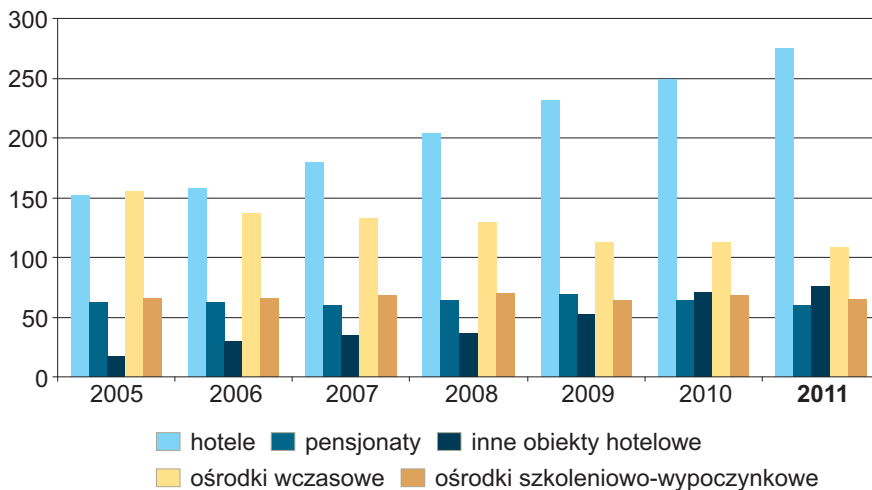
Ważną rolę w ułatwianiu powszechnego dostępu do kultury pełnią regionalne domy i ośrodki kultury, kluby oraz świetlice, które prowadzą zróżnicowaną działalność w celu rozwoju i rozpowszechniania kultury. Województwo małopolskie wyróżnia się pod względem liczby tego typu instytucji. W 2011 r. działalność prowadziło 416 domów i ośrodków kultury, klubów oraz świetlic, które zorganizowały w sumie 23,3 tys. różnego rodzaju imprez, prowadziły 1,4 tys. zespołów artystycznych, 1,6 tys. kół zainteresowań a także 1,5 tys. kursów.

TURYSTYKA

Województwo małopolskie jest jednym z najbardziej rozwiniętych turystycznie regionów kraju. Wiąże się to zarówno z dziedzictwem kulturowym, jak i z bogactwem form krajobrazu i różnorodnością biologiczną tego obszaru. Według stanu w końcu lipca 2011 r. baza noclegowa turystyki w województwie obejmowała 880 obiektów, oferujących łącznie 73,3 tys. miejsc noclegowych, co stanowiło 12,1% krajowej bazy noclegowej. W 2011 r. stosunku do

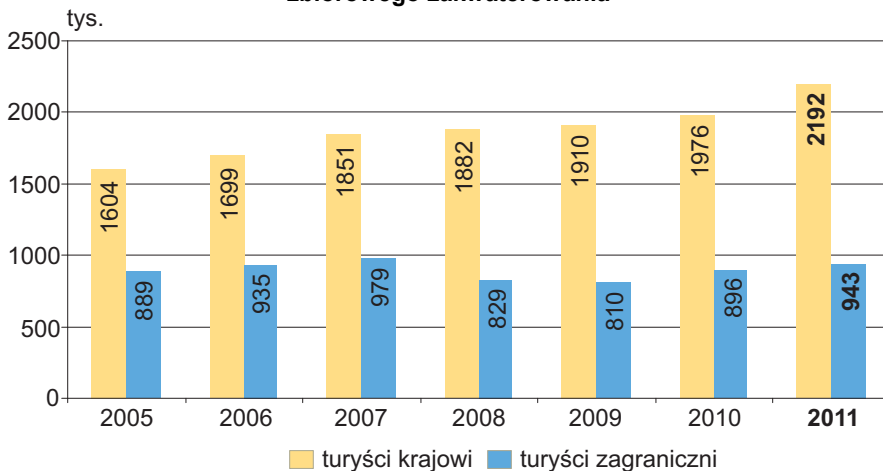
2010 r. zaobserwowano wzrost liczby obiektów (o 0,6%), a co się z tym wiąże także ilości miejsc noclegowych (o 4,8%). W zestawieniu z 2005 r. zaobserwowano tendencję rosnącą liczby hoteli, a także liczby innych obiektów hotelowych. Trend malejący wykazywała natomiast liczba ośrodków wczasowych.

Wykr.13. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania według wybranych rodzajów
Stan w dniu 31 VII

W 2011 r. liczba udzielonych noclegów była większa niż przed rokiem o 5,3%. Korzystających z noclegów było 3135,4 tys., tj. więcej o 9,2% niż przed rokiem, przy czym turystów zagranicznych – 943,3 tys., tj. więcej o 5,3%.

Wykr.14. Korzystający z noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania

W końcu lipca 2011 r. w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania działało: 335 restauracji, 297 barów i kawiarni, 288 stołówek i 65 punktów gastronomicznych. W porównaniu z końcem lipca 2010 r. więcej było restauracji, barów i kawiarni oraz punktów gastronomicznych, natomiast mniej stołówek.

G o s p o d a r k a

OCHRONA ŚRODOWISKA

Województwo małopolskie pod względem powierzchni (15183 km²) zajmuje 12 lokatę w kraju, przed województwami: lubuskim, śląskim, świętokrzyskim i opolskim. Położone jest na terenach wyżynnych i górskich, co wydatnie przyczynia się do jego atrakcyjności turystycznej, ale też zobowiązuje do szczególnej dbałości o środowisko naturalne.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona stanowi ponad połowę powierzchni województwa (według stanu w końcu 2011 r. – 52,1%), w tym obszary chronionego krajobrazu – 37,7%, parki krajobrazowe – 11,6%, parki narodowe – 2,5%.

Liczba zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (emitujących pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy) spadła z 145 w końcu 2010 r. do 139 w końcu 2011 r. Emisja przemysłowych pyłowych zanieczyszczeń powietrza z wyżej wymienionych zakładów zmniejszyła się o 0,3% w stosunku do roku 2010 i wyniosła 3,9 tys. ton (6,8% wielkości krajowej), a emisja zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) zwiększyła się o 2,7% i wyniosła 134,7 tys. ton (stanowiąc 8,1% emisji w Polsce).

Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2011 r. nieznacznie spadł w stosunku do roku poprzedniego. W ciągu 2011 r. w województwie pobrano 541,9 hm³ wody, tj. mniej o 1,0% niż w 2010 r. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2011 r. wzrosło do poziomu 496,3 hm³, czyli więcej o 0,7% niż w 2010 r. Najwięcej wody zużywał przemysł - 66,5%, eksploatacja sieci wodociągowej – 22,9%, a rolnictwo i leśnictwo – 10,6%.

Jednocześnie do wód lub do ziemi odprowadzono 588,0 hm³ ścieków, co oznacza wzrost o 5,5% w porównaniu z 2010 r. Prawie 84% ścieków odprowadzono bezpośrednio z zakładów, a pozostałe 16,3% - siecią kanalizacyjną. Ponad połowa (306,9 hm³) odprowadzonych ścieków wymagała oczyszczenia, w tym 98,5% oczyszczono. W województwie działało 315 oczyszczalni ścieków, w tym 235 oczyszczalni ścieków komunalnych, z których korzystało szacunkowo 56,9% ludności.

Ogólna ilość odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) dotychczas składowanych (nagromadzonych) w końcu roku 2011 wynosiła 141,2 mln ton (9,3 tys. ton/km²), co stanowiło 8,5% ogólnej ilości odpadów składowanych w kraju.

Ilość wytworzonych w ciągu roku odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) wynosiła 6,7 mln ton (wzrost w stosunku do 2010 r. o 9,3%). Stanowiło to 5,4% odpadów ogólnokrajowych. Taka ilość odpadów plasuje województwo na 4 miejscu w kraju (po śląskim, dolnośląskim i łódzkim). Wytworzone odpady zostały w 91,5% poddane odzyskowi, w 6,6% unieszkodliwione, a w pozostałej części (1,9%) - zmagazynowane czasowo na terenie zakładów.

Na środki trwałe służące ochronie środowiska w omawianym roku wydatkowano w województwie małopolskim 795,9 mln zł, co stanowiło 6,5% środków krajowych. Natomiast na środki trwałe służące gospodarce wodnej województwo przeznaczyło 596,1 mln zł, czyli 19,0% środków krajowych.

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

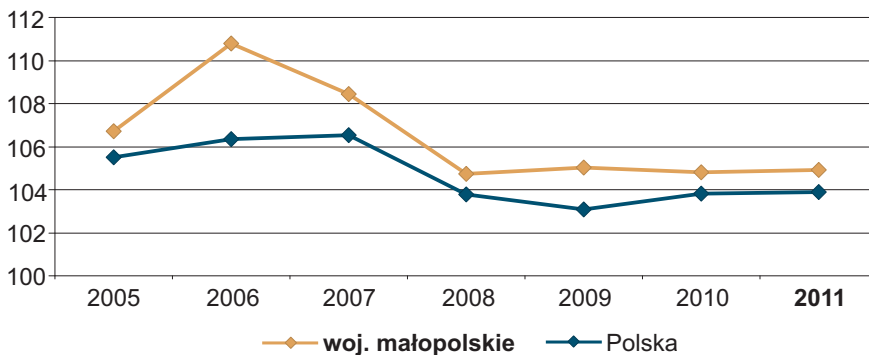
Według stanu w dniu 31 XII 2011 r. na terenie województwa małopolskiego w rejestrze REGON znajdowało się 331,6 tys. podmiotów gospodarki narodowej (bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne), tj. zaledwie o niecałe 0,1% więcej niż przed rokiem. Na zwiększenie ogólnej liczby podmiotów wpłynął głównie sektor prywatny, w którym przybyło 249 podmiotów. Natomiast w sektorze publicznym ubyło 17 podmiotów. Liczba podmiotów w województwie małopolskim stanowiła 8,6% ogółu zarejestrowanych w kraju.

W końcu grudnia 2011 r. rejestr REGON obejmował 80,7 tys. osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, których liczba systematycznie rośnie od kilku lat. Wśród nich było 24,3 tys. spółek handlowych (ich liczba zwiększyła się o 7,8% w stosunku do 2010 r.), w tym 3,9 tys. spółek z udziałem kapitału zagranicznego (wzrost o 4,9%).

Sektor prywatny skupiał 97,6% ogółu podmiotów. Dominowały jednostki prowadzone przez osoby fizyczne (250,9 tys.), które stanowiły 75,7% ogółu podmiotów.

Wykr.15. Dynamika spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego

Stan w dniu 31 XII; rok poprzedni=100

Biorąc pod uwagę rodzaj działalności, najwięcej podmiotów gospodarczych odnotowano w następujących sekcjach PKD: handel; naprawa pojazdów samochodowych (26,5%), budownictwo (13,4%) oraz przetwórstwo przemysłowe (9,9%). Łącznie w wyżej wymienionych sekcjach prowadziła działalność niemal połowa firm.

PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO⁵

W 2011 r. produkcja sprzedana przemysłu w województwie wyniosła 69,4 mld zł, tj. o 14,4% więcej (w cenach stałych) od uzyskanej w roku poprzednim. W 2010 r wzrost produkcji sprzedanej był wyższy i wynosił 19,3% (w cenach stałych).

Na poziom sprzedaży produkcji wpłynął wzrost produkcji sprzedanej we wszystkich sekcjach PKD należących do przemysłu. W górnictwie i wydobywaniu odnotowano wzrost o 17,1%, w przetwórstwie przemysłowym – o 12,9%, w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę - o 41,8%, a w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji - o 2,4%.

W porównaniu z 2010 r. w strukturze produkcji sprzedanej przemysłu zmniejszył się zarówno udział przetwórstwa przemysłowego z 85,8% do 84,3% jak i udział sekcji dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacji z 3,2% do 3,0%. Wzrósł natomiast udział sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę z 8,8% do 10,4% oraz udział górnictwa i wydobywania z 2,2% do 2,3%.

W stosunku do roku 2010 wzrosło przeciętne zatrudnienie w przemyśle o 3,5% wynosząc w 2011 r. 182,4 tys. osób, podobnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto zatrudnionych w przemyśle wzrosło o 8,0% do poziomu 3417,85 zł.

Wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej systemem zleceńowym w 2011 r. na terenie kraju przez małopolskie firmy budowlane wyniosła 9554 mln zł. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zwiększyła się w stosunku do poprzedniego roku o 22,7% w rezultacie wzrostu wartości robót inwestycyjnych (o 23,5%) oraz wartości robót o charakterze remontowym i pozostałych (o 21,1%). W strukturze sprzedaży zwiększył się udział inwestycji (o 0,4 p.proc. do 66,0%) kosztem remontów i robót pozostałych.

Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w 2011 r. wyniosło 50,1 tys. osób (o 8,2% więcej niż rok temu), a przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto - 2876,15 zł (tj. o 5,9% więcej niż w 2010 r.).

Udział produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez firmy budowlane województwa małopolskiego wyniósł 9,3% wartości produkcji uzyskanej przez takie podmioty w kraju.

⁵ Dotyczy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

TRANSPORT

Z roku na rok zwiększa się liczba zarejestrowanych pojazdów samochodowych i ciągników. W końcu 2011 r. wyniosła ona niemal 2,0 mln, tj. o 4,9% więcej niż przed rokiem. Zdecydowaną większość stanowiły samochody osobowe (75,7%), których liczba w przeliczeniu na 1000 ludności zwiększyła się z 431 w 2010 r. do 450 w 2011 r.

Transportem samochodowym zarobkowym (w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób) w komunikacji krajowej przewieziono w ciągu roku 7,9 mln t ładunków, tj. więcej w porównaniu z 2010 r. o 131,5%, a w komunikacji międzynarodowej - 5,0 mln t ładunków, co oznacza wzrost o 41,2% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice w roku 2011 obsłużył nieco ponad 3,0 mln pasażerów, z czego 90,8% stanowili pasażerowie obsłużeni w ramach ruchu zagranicznego. W omawianym roku liczba pasażerów obsłużonych przez wspomniany Port wzrosła o 5,6% w stosunku do roku 2010.

HANDEL

Jednostki handlowe o liczbie pracujących powyżej 9 osób w województwie małopolskim w 2011 r. uzyskały sprzedaż detaliczną i hurtową na wyższym poziomie niż w roku ubiegłym. Wartość sprzedaży hurtowej sięgnęła 80,2 mld zł, a sprzedaży detalicznej 40,7 mld zł, tj. więcej odpowiednio o: 22,7% i 9,2% niż w 2010 r.

W końcu 2011 r. działało 30,8 tys. sklepów (wobec 30,4 tys. przed rokiem), w tym 37 hipermarketów (36 w 2010 r.), 345 supermarkety (294) oraz 2,7 tys. sklepów wyspecjalizowanych (odpowiednio 2,4 tys.). Odnotowano wzrost tzw. innych sklepów, które stanowiły 87,8% ogółu (tj. sklepów podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz aptek bez względu na liczbę pracujących).

Spadła ilość placówek gastronomicznych⁶ w stosunku do roku poprzedniego i wyniosła 1,4 tys. Sprzedaż z działalności gastronomicznej zwiększyła się natomiast o 3,7%, osiągając wartość 1,2 mld zł.

FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW

W 2011 r. wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw (o liczbie pracujących powyżej 9 osób) były słabsze w stosunku do uzyskanych rok wcześniej. Pogorszeniu uległy podstawowe wskaźniki finansowo-ekonomiczne. Wskaźnik rentowności obrotu brutto osiągnął poziom 4,4% (wobec 4,9% przed rokiem), natomiast wskaźnik rentowności netto ukształtował się na poziomie 3,6% (4,1%).

Przychody z całokształtu działalności wzrosły o 13,8%, a koszty ich uzyskania o 14,4%, co znalazło odzwierciedlenie m.in. w pogorszeniu wskaźnika poziomu kosztów

⁶ Dotyczy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

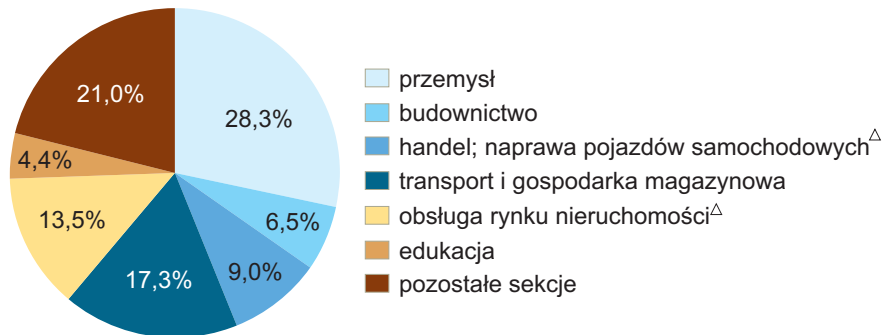
z 95,1% w 2010 r. do 95,6%. Wynik finansowy netto (przy wzroście zarówno zysku netto jak i zwiększeniu straty netto) ukształtował się na poziomie 7500,2 mln zł, czyli o 1,1% wyższym niż w 2010 r. Dodatni wynik finansowy netto wykazało 80,0% badanych przedsiębiorstw (w 2010 r. – 81,3%).

Wartość aktywów obrotowych w przedsiębiorstwach w końcu grudnia 2011 r. wyniosła 61,1 mld zł, tj. więcej o 11,4% niż w 2010 r.

INWESTYCJE I ŚRODKI TRWAŁE

W 2011 r. nakłady inwestycyjne (według lokalizacji inwestycji) sięgnęły 18,1 mld zł, w tym niemal 10,7 mld zł było poniesionych w sektorze prywatnym. W stosunku do poprzedniego roku nakłady te w województwie małopolskim zwiększyły się o 13,2%. W strukturze nakładów według sekcji PKD, udział nakładów inwestycyjnych poniesionych w przemyśle był największy i stanowił 28,3% całości nakładów, w transporcie i gospodarce magazynowej – 17,3% ogółu oraz w obsłudze rynku nieruchomości – 13,5%.

Wykr.16. Struktura nakładów inwestycyjnych według sekcji PKD w 2011 r.

Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w roku 2011 wyniosły 5431 zł i były wyższe niż przed rokiem o 620 zł (w cenach bieżących). Wartość brutto środków trwałych⁷ (w bieżących cenach ewidencyjnych) w porównaniu z 2010 r. zwiększała się o 6,7% i według stanu w końcu 2011 r. sięgnęła 196,6 mld zł. Relatywnie największą wartość środków trwałych odnotowano w przemyśle – 55,6 mld zł, tj. 28,3% ogółu oraz w obsłudze rynku nieruchomości – 42,1 mld zł (21,4% ogółu).

Wartość brutto środków trwałych w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa w końcu 2011 r. wyniosła 58,8 tys. zł wobec 55,3 tys. zł przed rokiem.

⁷ Podziału środków trwałych według sekcji PKD dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.

FINANSE PUBLICZNE

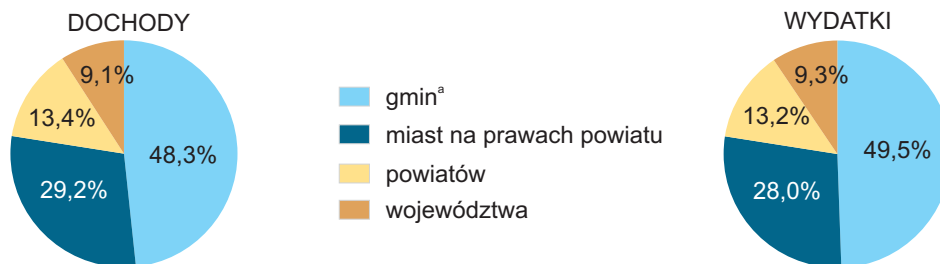
Dochody

W 2011 r. jednostki samorządu terytorialnego województwa małopolskiego osiągnęły dochody ogółem w wysokości 14455,5 mln zł i były one wyższe o 4,5% niż w roku ubiegłym.

W stosunku do 2010 r. nie zmieniła się struktura dochodów według rodzajów jednostek samorządowych. Nadal najwyższy udział przypadł budżetom gmin (48,3%) i w tym zakresie odnotowano wzrost (o 0,6 p.proc.) w porównaniu z rokiem poprzednim. Dochody budżetów miast na prawach powiatu stanowiły 29,2% ogólnych dochodów (w 2010 r. - 30,6%). Jeśli chodzi o dochody budżetów powiatów to stanowiły one 13,4% (przed rokiem 13,9%), a najniższy udział w dochodach ogółem przypadł na budżet województwa samorządowego – 9,1% wobec 7,8% w 2010 r.

W 2011 r. (w porównaniu z rokiem poprzednim) odnotowano zmiany w zakresie struktury dochodów według rodzajów, zwiększył się udział dochodów własnych, a obniżył dotacje i subwencje. Dochody własne w 2011 r. stanowiły 45,1% dochodów ogółem (przed rokiem 42,3%), dotacje 23,9% (o 2,0 p.proc. mniej niż w 2010 r.), a subwencja ogólna 31,0% wobec 31,8% w roku poprzednim.

Wykr.17. Struktura dochodów i wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2011 r.

a Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

Na 1 mieszkańca województwa małopolskiego w 2011 r. z dochodów ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadało 4327zł (o 174 zł więcej niż w 2010 r.), przy czym w gminach 2930 zł (o 151 zł więcej), w miastach na prawach powiatu 4412 zł (o 18 zł mniej), w powiatach 811 zł (o 3 zł więcej) i z budżetu województwa samorządowego 394 zł (o 70 zł więcej).

Wydatki

Wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego w 2011 r. wyniosły 15073,4 mln zł i wzrosły o 2,7% w porównaniu z rokiem poprzednim. Dynamika wydatków była wyraźnie niższa od dynamiki dochodów. W 2011 r. w wydatkach ogółem - podobnie jak w przypadku

dochodów – dominowały budżety gmin (49,5%), a kolejne miejsca przypadły budżetom: miast na prawach powiatu, powiatów i województwa, których udział stanowił odpowiednio 28,0%, 13,2% i 9,3%.

Podział wydatków ogółem na wydatki bieżące i wydatki majątkowe w 2011 r. w odniesieniu do roku poprzedniego pozostał prawie na niezmienionym poziomie. Wydatki bieżące w wysokości 11363 mln zł stanowiły 75,4% wydatków ogółem wobec 75,7% w 2010 r. Zmiany w strukturze rodzajowej wydatków bieżących odnotowane w omawianym roku w relacji do 2010 r. dotyczyły m. in. zwiększenia udziału wynagrodzeń i ich pochodnych z 44,2% do poziomu 47,4% przy równoczesnym obniżeniu zakresu innych wydatków, np. na zakup materiałów i usług z 25,6% do 23,1% czy wypłaty świadczeń na rzecz osób fizycznych z 12,4% do 11,6%. Wydatki majątkowe w wysokości 3711 mln zł stanowiły 24,6% wydatków ogółem (przed rokiem 24,3%) i prawie w całości zostały przeznaczone na finansowanie inwestycji.

Dominowały wydatki na oświatę i wychowanie (31,7% ogółu wydatków), transport i łączność (17,5%) oraz pomoc społeczną (11,8%).

Na 1 mieszkańca województwa małopolskiego z wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadało 4512 zł (o 105 zł więcej niż przed rokiem), przy czym z budżetów gmin 3130 zł (o 120 zł więcej), z budżetów miast na prawach powiatu 4404 zł (o 89 zł mniej), z budżetu powiatów 836 zł (o 21 zł mniej) i z budżetu województwa samorządowego 420 zł (o 60 zł więcej).

Rok 2011 jednostki samorządowe województwa małopolskiego zamknęły deficytem w wysokości 618 mln zł, jednak jego wysokość była wyraźnie niższa w stosunku do roku poprzedniego (w 2010 r. – minus 846 mln zł). W gminach, powiatach i województwie oznaczało to redukcję deficytu, natomiast miasta na prawach powiatu zamknęły rok 2011 nadwyżką budżetową.

PRODUKT KRAJOWY BRUTTO

W 2010 r. województwo małopolskie wytworzyło 7,3% PKB, co dało jej piątą lokatę w Polsce, za województwami: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i dolnośląskim. W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wynosił 31,5 tys. zł i był o 15,1% niższy od średniego poziomu w Polsce. Wynik ten uplasował województwo na 8 miejscu w kraju. W porównaniu z 2009 r. PKB województwa małopolskiego wzrosło (w cenach stałych) o 3,9%.

Największy udział w tworzeniu wartości dodanej brutto w 2010 r. miał sektor przedsiębiorstw (48,9%), następnie sektor gospodarstw domowych (31,0%) oraz sektor instytucji rządowych i samorządowych (16,4%). Z uwagi na rodzaj prowadzonej działalności, najwięcej wartości dodanej brutto wypracowały jednostki prowadzące działalność w usługach, obejmujących: handel; naprawę pojazdów samochodowych; transport i gospodarkę magazynową; zakwaterowanie i gastronomię; informację i komunikację - 30,5%.

Województwo małopolskie na tle innych województw⁸

Poniższy podrozdział jest kontynuacją części analitycznej zamieszczonej w Roczniku Statystycznym Województwa Małopolskiego 2010⁹ i 2011.

W celu przedstawienia sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego na tle innych województw wyróżniono pięć obszarów: demografia, rynek pracy, gospodarcze warunki życia, społeczne warunki życia, gospodarka. W dalszych obliczeniach w poszczególnych obszarach zostały uwzględnione wskaźniki zaprezentowane poniżej.

Demografia

- Ludność na 1 km² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)
- Przyrost naturalny na 1000 ludności
- Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII)
- Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności

Rynek pracy

- Współczynnik aktywności zawodowej według wieku produkcyjnego i płci
- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł
- Zatrudnieni w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości (stan w dniu 31 XII)

Społeczne warunki życia

- Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania
- Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności
- Zwiedzający muzea na 1000 ludności
- Porady udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca
- Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 10 tys. ludności

⁸ Opracowała Monika Wałaszek, Małopolski Ośrodek Badań Regionalnych.

⁹ Przyjęte wskaźniki uległy minimalnym korektom, metodologia obliczeń pozostała niezmienną i jej opis został pominięty. Szczegółowe informacje dostępne w *Rocznik statystyczny województwa małopolskiego 2010*, Kraków 2010, s. 395.

Ekonomiczne warunki życia

- Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych (w zł)
- Dochody własne budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca (w zł)
- Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Poziom gospodarczy

- Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności (stan w dniu 31 XII)
- Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł w 2010 r.
- Nakłady na działalność badawczo-rozwojową (B+R) na 1 mieszkańca (w zł, ceny bieżące, bez amortyzacji środków trwałych) w 2010 r.
- Wartość całkowita projektów dofinansowanych z UE na lata 2007-2013 na 1 mieszkańca w zł - (stan w dniu 31 XII 2011)
- Udział dużych podmiotów gospodarczych¹⁰ w skali kraju

Wyniki grupowania

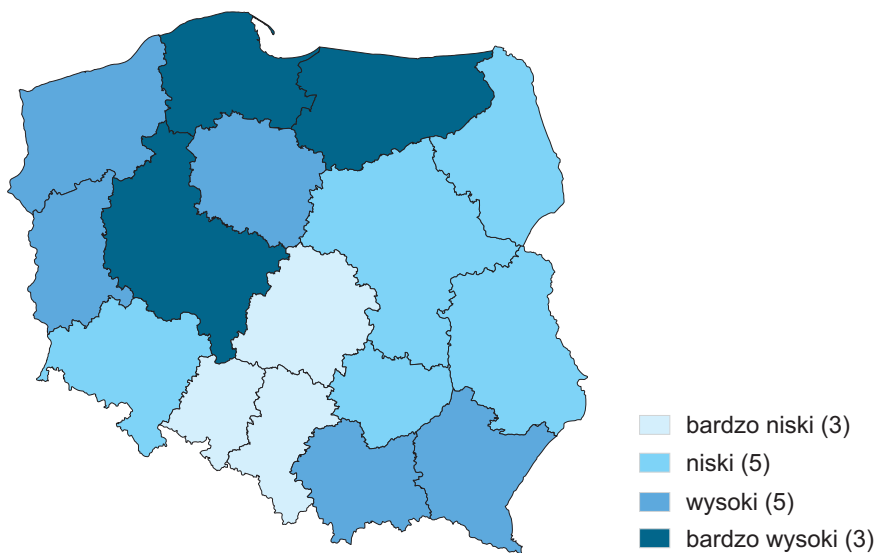
Tak jak w poprzednim roku, na podstawie uzyskanych wyników można powiedzieć, że województwo małopolskie miało bardzo korzystne społeczne warunki życia ludności. Dwa wskaźniki cząstkowe: studenci szkół wyższych na 10 tys. mieszkańców i zwiedzający muzea na 1000 ludności osiągnęły najwyższy pułap. Cztery spośród pięciu wskaźników cząstkowych uzyskały wartości powyżej średniej. Dodatkowo, wskaźnik sumaryczny dla województwa małopolskiego osiągnął najwyższą wartość w skali kraju, co podkreślałoby pozycję województwa jako ważnego ośrodka życia kulturalnego.

Inaczej niż w poprzednim roku wskaźniki we wszystkich pięciu obszarach plasowały województwo małopolskie w grupie województw o wysokim lub bardzo wysokim poziomie rozwoju danego obszaru. Ponadto, województwo małopolskie cechowały sprzyjające uwarunkowania rozwoju gospodarczego i rynku pracy, odpowiednio czwarta i trzecia pozycja w rankingu (poprawa pozycji w porównaniu z rokiem poprzednim). W tym samym czasie w sferze rynku pracy trzy województwa pogorszyły swoją sytuację w rankingu, cztery poprawiły a osiem pozostało na tym samym poziomie. Również w obszarze - poziom gospodarczy województwo małopolskie poprawiło swoją lokatę, gdy w tym samym czasie pięć województw spadło w rankingu, pięć poprawiło swoją pozycję a sześć pozostało na tym samym poziomie. W tym miejscu należy podkreślić, że dla obszaru poziom gospodarczy, tylko jedno województwo znalazło się w grupie o bardzo wysokim poziomie rozwoju. Na tak wysoki wynik województwa

¹⁰ Za duże podmioty przyjęto te o zatrudnieniu powyżej 250 osób.

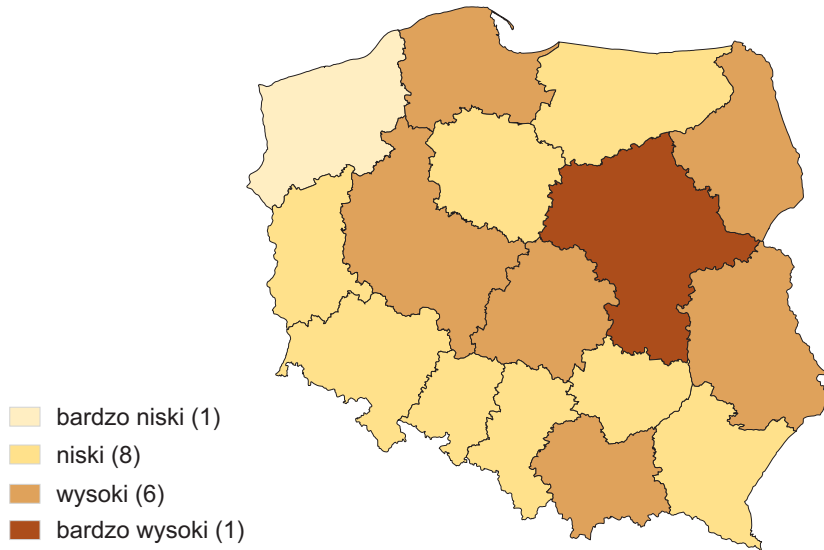
mazowieckiego miało duży wpływ miasto Warszawa, podnosząc jego wartość, co z kolei wiązało się ze sztucznym zwiększeniem rozpiętości danego wskaźnika. Ponadto jednym ze wskaźników cząstkowych zastosowanym przy konstruowaniu syntetycznego wskaźnika dla tego obszaru był udział dużych przedsiębiorstw na terenie województwa w skali kraju. W tym miejscu należy zauważyć, że województwo małopolskie charakteryzuje się dużym udziałem terenów górzystych oraz prawnie chronionych, które ograniczają możliwość rozwoju dużych przedsiębiorstw, co ma wpływ na wartość wyżej wspomnianego wskaźnika cząstkowego. Obszarem, w którym województwo małopolskie zajęło najniższą, ósmą pozycję w rankingu w porównaniu do innych obszarów, był poziom rozwoju demograficznego. Uzyskaną lokatę można tłumaczyć wynikami dwóch wskaźników cząstkowych: gęstości zaludnienia (druga wartość co do wielkości) oraz wskaźnikiem obciążenia demograficznego¹¹. Lepszą, choć jednak jeszcze nie zadowalającą pozycję uzyskało województwo małopolskie dla obszaru ekonomicznych warunków życia. W stosunku do wyników uzyskanych w poprzednim roku poprawiło swoją pozycję w rankingu o pięć miejsc: co miało związek ze wzrostem (powyżej średniej) przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych oraz spadkiem (poniżej średniej) liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności.

Mapa 1. Wyniki grupowania na podstawie syntetycznego wskaźnika poziomu rozwoju demograficznego

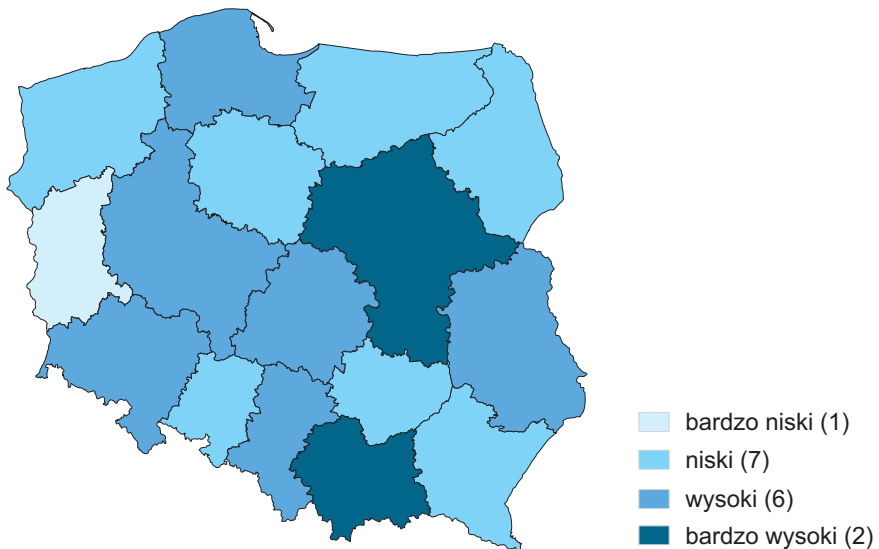

¹¹ Wskaźnik obciążenia demograficznego to liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

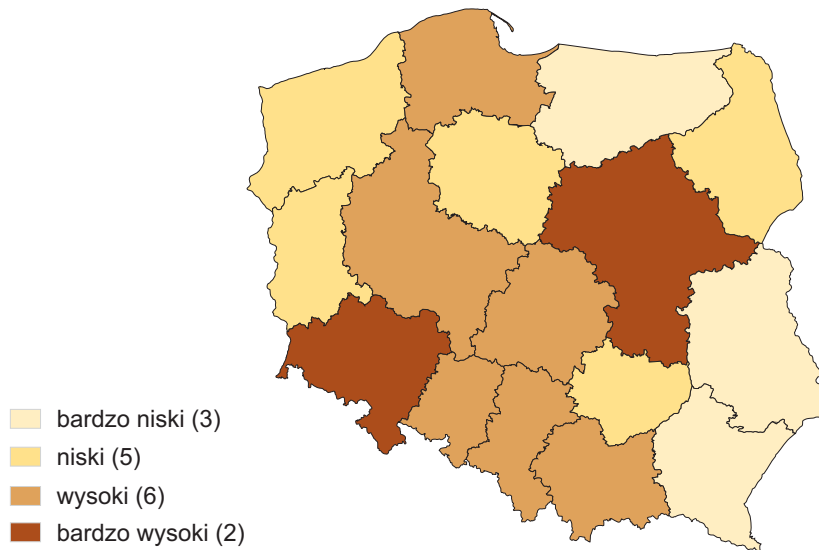
Mapa 2. Wyniki grupowania na podstawie syntetycznego wskaźnika poziomu rozwoju rynku pracy

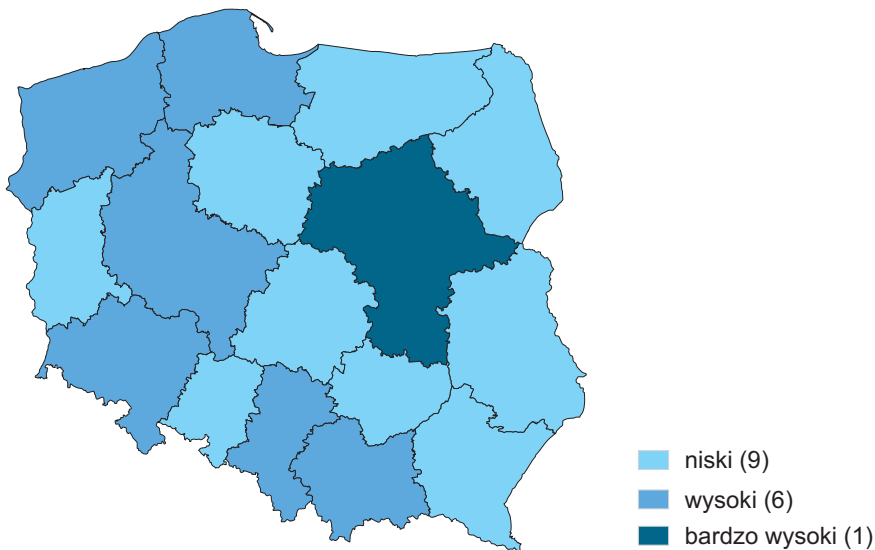
Mapa 3. Wyniki grupowania na podstawie syntetycznego wskaźnika poziomu rozwoju społecznych warunków życia

Mapa 4. Wyniki grupowania na podstawie syntetycznego wskaźnika poziomu rozwoju ekonomicznych warunków życia

Mapa 5. Wyniki grupowania na podstawie syntetycznego wskaźnika poziomu rozwoju gospodarczego^a

^a Dla żadnego z województwa wskaźnik poziomu rozwoju gospodarczego nie przyjął wartości bardzo niskiej.

Socio-economic situation of the Małopolskie voivodship in 2011

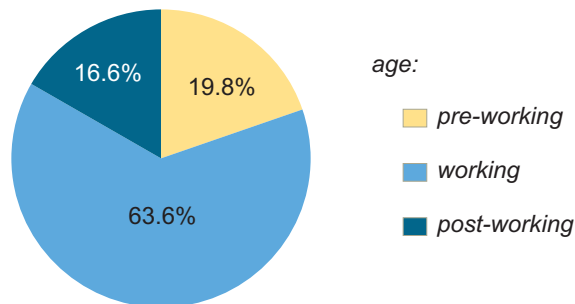
Society

POPULATION

According to NCP2011 (as of 31 III 2011) 3.3 mln people lived in Małopolskie voivodship, what placed the voivodship on the fourth position in Poland, after the: Mazowieckie (5.3 mln), Śląskie (4.6 mln) and Wielkopolskie (3.4 mln). In the Małopolskie voivodship the population density is one of the highest in the country and it amounts to 220 persons/km² (the country average - 123 persons/km²). Females constitute here 51.5% of total population. Since 2000 the feminization rate has remained at the same level, i.e. 106 females per 100 males (in Poland - 107).

The pre-working age population (aged 0-17) accounted (according to census data) for 19.8% of total population. The share of the working age population (aged 18-59/64) 63.6%, and the share of the post-working population (aged 60/65 and more) 16.6%. For several years the percentage of the pre-working age population has diminished while the percentage of post-working population has systematically augmented, what shows the slow process of aging of the society.

Graph 1. Share of population by economic age groups in total population in 2011
As of 31 III

Since 2000 we have observed an upward tendency of the population in Małopolskie voivodship. Compared to the NCP 2002 population increased by 1.0%. It was influenced by recorded in 2000-2010 positive natural increase and positive internal and external net migration. In 2011, once again, the natural increase was positive and it amounted to 1.7 per 1000 residents (in Poland 0.3), and was slightly lower than in 2010.

In the discussed year 35,5 thous. children were born in the Małopolskie voivodship. The ratio of live births amounted to 10.6‰ towards 11.3‰ a year ago.

Deaths are the next factor of vital statistics affecting the size and structure of population. In Małopolskie voivodship in the discussed year 29.7 thous. people died. The ratio of deaths shaped at the level of 8,9‰ towards 9.0‰ the year before.

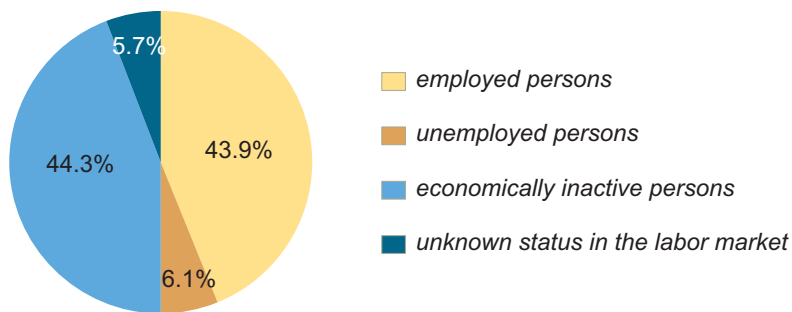
In 2011 on the area of the voivodship 18.5 thous. marriages were contracted, i.e., less by 9.3% than in 2010. Simultaneously 4.9 thous. marriages were dissolved by divorce. The ratio of intensity of marriages was 6.2 per 1000 population and the ratio of intensity of divorces was 1.5 divorces per 1000 population.

Positive permanent net migration influenced the increase of the population, amounting in 2011 to 3.7 thous. persons. From urban areas population emigrated (minus 1.4 thous. persons), and on rural areas - immigrated (plus 5.2 thous. persons).

LABOUR MARKET

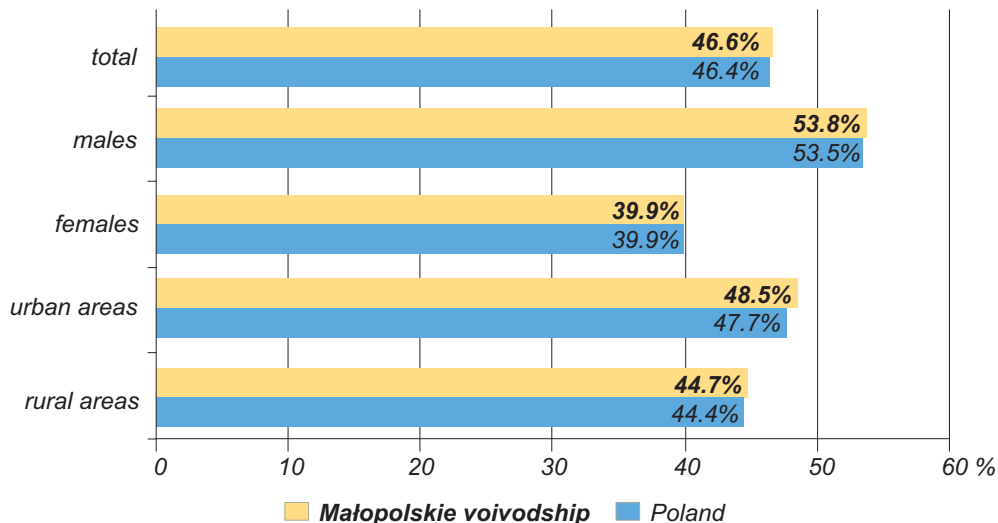
According to NCP, in 2011 in Małopolskie voivodship there were 2.8 mln people aged 15 and more, of which 1.4 mln economically active persons - the population constituted by employed persons (about 88%) and unemployed persons. There were 1.2 mln economically inactive persons.

Graph 2. Structure of population aged 15 and more according the labor market status in 2011
As of 31 III

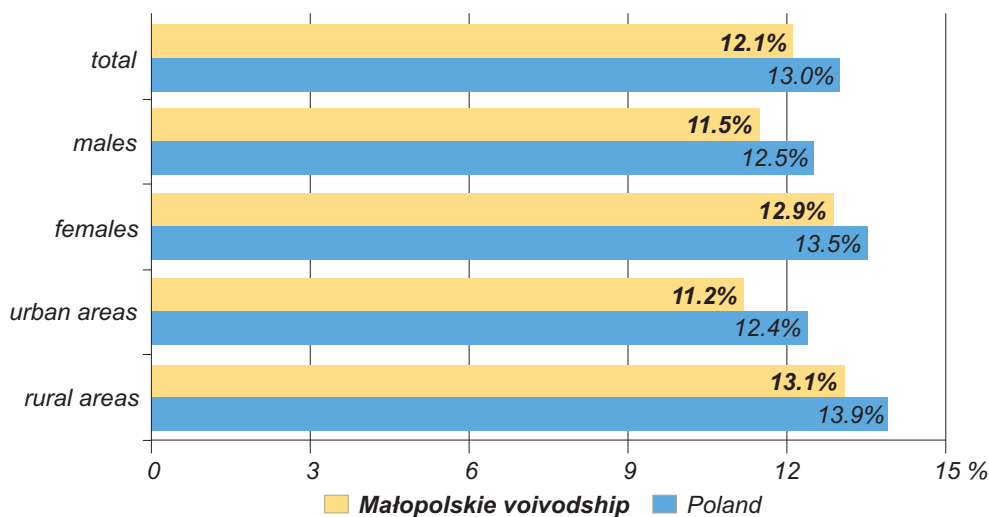
The activity rate amounted to 53.0% (in Poland 53.5%), however, the employment rate 46.6% (in the country 46.4%). Among the males the employment rate amounted 53.8% (in the country 53.5%), among females, as well as in the country, 39.9%.

Graph 3. Employment rate by sex and place of residence in 2011
As of 31 III

In 2011 the unemployment rate by NCP reached 12.1% (in Poland 13.0%). Among women the unemployment rate amounted to 12.9% (in Poland 13.5%) and among men 11.5% (in the country 12.5%). In rural areas the unemployment rate amounted to 13.1% (in Poland 13.9%), in urban areas 11.2% (in the country 12.4%). The unemployment rate for working age population amounted to 12.3%.

Graph 4. Unemployment rate by sex and place of residence in 2011
As of 31 III

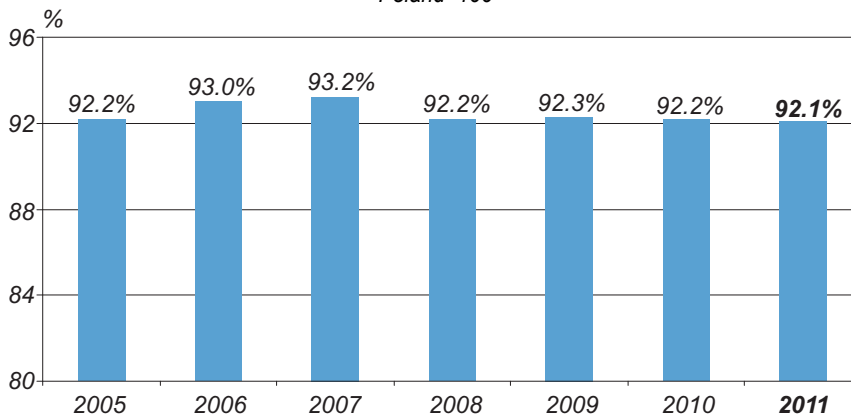
Work in Małopolska was one of safer in the country. One of the lowest accident rate in Poland was registered here. At the end of 2011 in Małopolskie voivodship the number of persons working in hazardous conditions calculated per 1000 paid employees of total surveyed amounted to 78.9 and it was higher than at the end of 2010 (74.3).

In 2011 the number of persons injured in accidents at work¹ amounted to 5.9 thous. persons (as well as year before). 1.7 thous. compensations were paid due to accidents at work and occupational diseases on total amount of 5202.8 thous. zł. Occupational accidents benefits accounted for 96.5% of all benefits and 4715.7 thous. zł were allocated for them, i.e., 90.6% of the sum paid. An average cost of one occupational accident and occupational disease benefit increased and amounted in 2011 to 3058.7 zł (towards 2756 zł in 2010).

WAGES AND SALARIES

In the Małopolskie voivodship in the discussed year average monthly gross wages and salaries shaped at the level of 3134.06 zł, i.e., by 5.4% higher than the year before. So there has been a slight acceleration in the rate of growth of average salaries in 2011, as a year earlier, an increase of 3.9%. In public sector wages and salaries were bigger (3767.76 zł) than in private sector (2872.48 zł). In Poland the average monthly gross wages and salaries amounted to 3403,51zł. For four years average monthly gross wages and salaries constituted about 92% of the country average.

Graph 5. Average monthly gross wages and salaries
Poland=100

¹ Registered during the year; excluding accidents on private farms in agriculture.

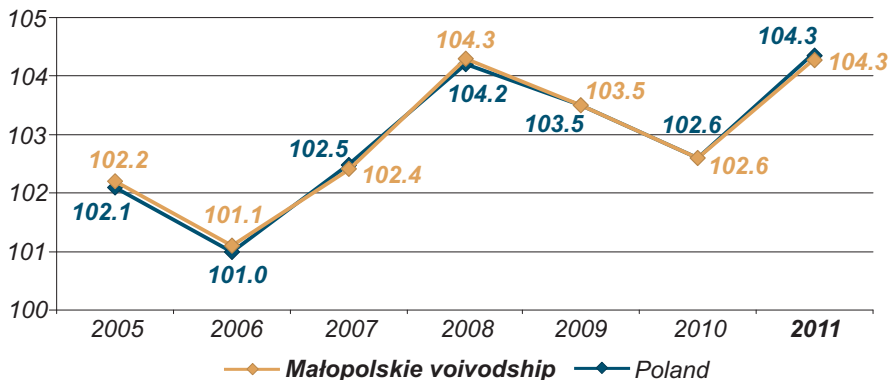
It is worth to mention, that a relatively high increase of average wages and salaries occurred while paid employment also increased. In 2011 paid employment in the Małopolskie voivodship amounted to 673.1 thous. persons and in relation to the previous year it was higher by 2.0%.

Compared to year 2010 increased the average monthly retirement and disability in Małopolskie voivodship. In the discussed year it achieved the level of: 1622.90 zł (from ZUS - the Social Insurance Fund) and 955.17 zł (from KRUS - the Agricultural Social Insurance Fund).

PRICES

In the Małopolskie voivodship in 2011 a similar than in Poland 4.3% increase of prices of consumer goods and services occurred. The highest increase of prices was recorded in such fields as transport (by 8.0%), food and non-alcoholic beverages (by 6.0%), housing, water, electricity, gas and other fuels (by 5.1%) as well as health (by 4.5%). The decrease of prices was recorded in clothing and footwear (by 0,8%), and recreation i culture (by 0,4%). Within the space of 2005-2011 analogous changes of indices of prices were recorded in the Małopolskie voivodship and in Poland.

Graph 6. Indices of prices of consumer goods and services
Previous year=100

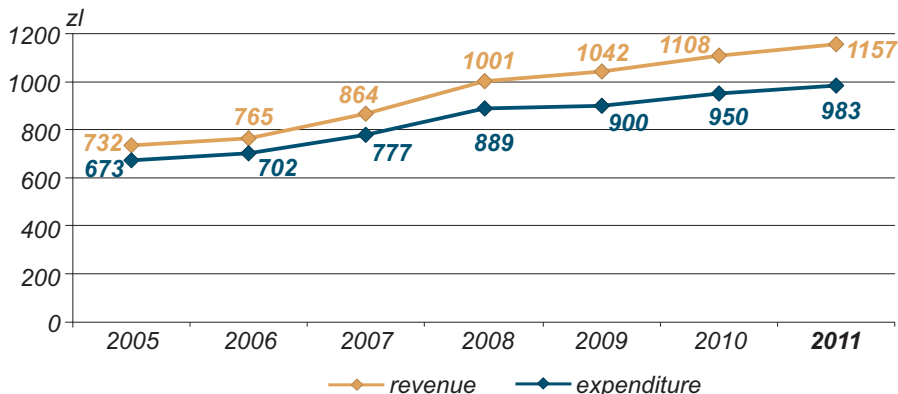
HOUSEHOLD BUDGETS

In the discussed year the survey of household budgets included 3171 households, i.e. 8.5% (as a year before) of all surveyed households in the country. In Małopolskie voivodship the average number of persons in household amounted to 2.95 person (in 2010 – 3.06), in the country 2.87. Disposable income has a significant influence on the quality of life of household

members. In the Małopolskie voivodship an average monthly nominal disposable income in households per capita amounted to 1156.79 zł and in relation to 2010 it increased by 49.25 zł. However, it was still less (by 70 zł) than the available income of a statistical Pole.

The level of total average monthly expenditures of households per capita amounted to 982.59 zł, of which on consumer goods and services – slightly more than 950 zł (by about 21 zł less than in the country). In Małopolskie voivodship monthly expenditure incurred by 1 person were approximately 33 zł lower than in Poland. Compared to 2010 the voivodship capita expenditure increased by 3.5%.

Graph 7. Average monthly available income and expenditures of households per capita

Year in, year out, the furnishing of households with selected durable goods improves, especially with personal computers with access to the Internet, satellite television equipment (including cable television) mobile phones as well as household appliances. Statistically, each household surveyed in 2011 possessed a refrigerator, a television set, a washing machine, a mobile phone and every second possessed a personal computer with access to the Internet, a passenger car, satellite television equipment, a microwave oven and a digital camera.

MUNICIPAL INFRASTRUCTURE

Last years the infrastructure in the Małopolskie voivodship has been modernized. The water-line, sewerage and gas network was developed. The length of the distribution water-line network in Małopolskie voivodship amounted to 17.7 thous. km and in comparison with 2010 it went up by 0.4%. The length of the sewerage network (including collectors) in the discussed period exceeded 10.6 thous km and it was longer by 6.4%.

The length of the gas-line network - 22.2 thous. km - increased in relation to 2010 by 0.5%. The number of consumers of gas from the gas network reached 695.9 thous., what means an increase in comparison with 2010 by 2.1 thous. people.

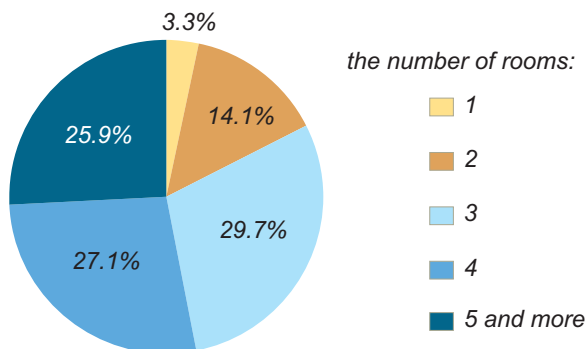
The amount of municipal waste selectively collected increased almost by 25 thous. tonnes in relation to 2010. Of total amount of collected waste (113.9 thous. tonnes) 27.1% accounted for glass, 26.2% biodegradable waste, 17.5% plastics and 13.3% waste-paper.

In 2011 in the Małopolskie voivodship the length of hard surface public roads equaled 24.0 thous. km, i.e., more by 1.3% than in 2010, of which improved - 21.5 thous. km.

DWELLINGS

According to NCP2011, dwelling stocks of the Małopolskie voivodship amounted to 1079.5 thous. dwellings. Dwelling stocks of Małopolskie voivodship constituted 8.0% of the country dwelling stocks. Compared to census in 2002 the number of dwellings increased by 9.5%. An average usable floor space of a dwelling amounted to 74.4 m². In urban areas the average usable floor space of a dwelling amounted to 62.4 m², in rural areas 91.0 m².

Graph 8. The structure of dwelling by number of rooms in 2011
As of 31 III

In 2011 the average number of rooms in 1 dwelling amounted to 3.86. At least it was the one room dwellings (3.4% of all dwellings). The most dwellings had 3 rooms – 29.7%. Four-room and five-room dwellings were also a significant part (in sequence: 27.1%, 25.9%).

The most dwellings were owned by individuals – 75.3%. Housing associations owned a 12.3% of all dwellings (including 11.2% were condominiums).

Compared to previous census improved housing facilities the technical and sanitary installations. In 2011, 96.3% of the dwellings was equipped with a water supply. How water had 89.6% of dwellings, and the gas network 70.3%. Central heating was in 78.8% of the dwellings in voivodship.

In 2011 in Małopolskie voivodship 12.6 thous. dwellings were completed, i.e., by 3.1% more than the year before. In Poland, at that time there was a decline of 3.5% of the number of dwellings provided for use in relation to the previous year.

EDUCATION²

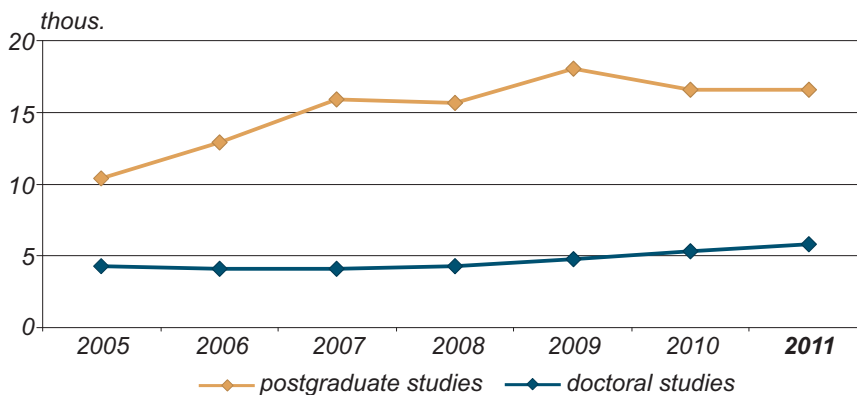
At the beginning of the 2011/12 school year in the Małopolskie voivodship there were:

- 2001 pre-primary education establishments, attended by 104.4 thous. children (of which 986 nursery schools - by 77.7 thous. children),
- 1465 primary schools (202.9 thous. pupils),
- 744 lower secondary schools (110.3 thous. pupils),
- 160 basic vocational schools (20.4 thous. students),
- 201 general secondary schools (including supplementary) and 28 specialized secondary schools (56.5 thous. and 1.8 thous. students respectively),
- 188 technical secondary schools, including supplementary technical secondary and general art schools leading to professional certification (51.0 thous. students),
- 221 post-secondary schools (26.8 thous. students).

Moreover, 17.7 thous. persons attended 271 schools for adults. Simultaneously 207.6 thous. students educated in 33 higher education institutions. In the 2011/12 academic year there were less students - by 1.8% in relation to the 2010/11 school year.

In the discussed period the group of students of postgraduate studies diminished (by 0.3%), however the interest in doctoral studies grew (by 9.0%).

Graph 10. Students of postgraduate and doctoral studies

Data for the 2011/12 school year reveal a general drop of the number of pupils in primary and lower secondary schools, what is caused by educating generations from "population depression". These generations enter also upper lower secondary schools, hence a recorded decrease of the number of students also in all types of these schools. The most

² Data from the Educational Information System, administered by the Ministry of National Education - with the exception of the higher education institutions.

popular among graduates of lower secondary schools are still general secondary schools, attended by over 45.4% of first class students of upper lower secondary schools, i.e., almost 18 thous. young people.

The equipment of schools with computers has systematically improved, of which also with Internet access. The best equipped with computers were: primary schools (in 97%), lower secondary schools (in 81%) and technical secondary schools (in 81%).

HEALTH CARE

The residents of the Małopolskie voivodship were provided with medical care by in-patient health care institutions, out-patient health care institutions and private practices of physicians.

In 2011 in the Małopolskie voivodship (as of 31 XII) operated: 69 general hospitals, 1620 health care institutions and 262 medical practices, which had contracts signed with the National Health Fund for rendering defined services. The number of professionally active physicians amounted to 7.3 thous., dentists - 1.3 thous., and nurses - 16.4 thous.

The number of consultations per capita provided by physicians in the out-patient health care amounted in 2011 to 6.8, and by dentists - 0.9. It means that a statistical resident of the Małopolskie voivodship during the year received on average almost 7 medical consultations and 1 dentist consultation. Out-patient health care institutions in the Małopolskie voivodship (1.6 thous.) accounted for 8.5% of all such facilities in Poland, and medical personnel - about 9-10% of the country personnel.

The average length of stay in general hospitals has decreased over the past few years (2000 – 9.8 days, 2005 – 7.2 days, 2010 – 5.9 days, 2011 – 5.8 days).

At the end of 2011 34 health resort sanatoria were functioning (including 2 health resort sanatoria for children), and moreover 7 health resort hospitals (including 3 health resort hospitals for children), i.e., by 1 more than the year before.

The sale of medicines and medications, as of the end of 2011, was run by 1083 public pharmacies and 112 pharmaceutical outlets. The number of pharmacies increased during the year by 92.

Within the emergency medical services, ambulance emergency rescue teams intervened 215.5 thous. times, providing health care to 216.7 thous. people. In 22 hospital emergency wards 146.0 thous. patients were cured in the form of day treatment, whereas 469.8 thous. out-patients received 476.4 thous. consultations.

SOCIAL WELFARE

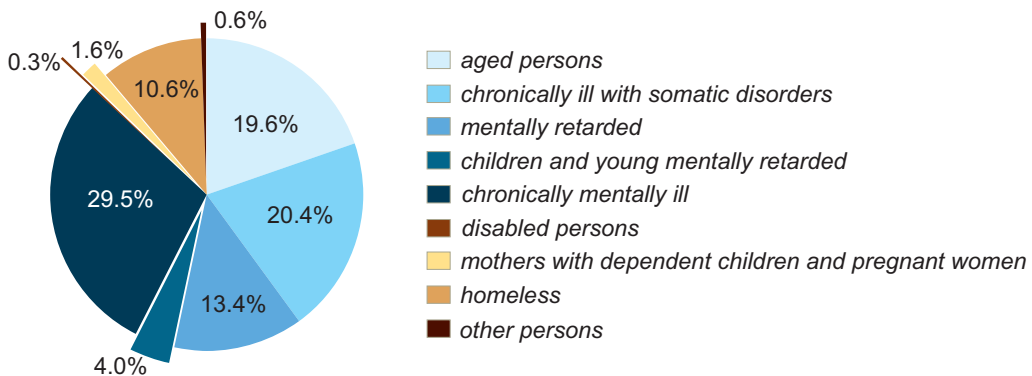
At the end of 2011 in the Małopolskie voivodship there were 72 round-the-clock care and education centers, in which 1223 residents were staying and 266 volunteers were working. In comparison with 2010 there was an increase by 8 centers, the number of residents increased by 69, and the number of volunteers was the same.

Simultaneously in the Małopolskie voivodship there were 217 day-support centers with 13,0 thous. children and youth benefiting from them. Since 2005 the number of such types of centres almost doubled and the number of persons benefiting from them increased by about 57%. But in 2011 the number of centres dropped by 6 and the number of residents - by 728 in annual terms.

At the end of the discussed period in the Małopolskie voivodship there were 2032 foster families which provided care for 2960 children (up to age 18). It accounted for 5.4% foster families and 5.5% children staying in them in the country scale. In comparison with 2010, the decrease of the number of foster families occurred both in Poland and in the voivodship (by: 0.1% and 5.0% respectively). The number of children in foster families increased by 0.7% in Poland, however decreased by 4.1% in Małopolskie voivodship.

At the end of December 2011 8915 residents stayed in 145 stationary social welfare homes and facilities of the Małopolskie voivodship. The number of places in such facilities amounted to 27.6 per 10 thous. population. Among residents of stationary social welfare facilities the most were chronically mentally ill - 2633 (29.5%) and chronically ill with somatic disorders - 1815 (20.4%).

Graph 11. Structure of residents of social welfare facilities by groups of residents in 2011

CULTURE

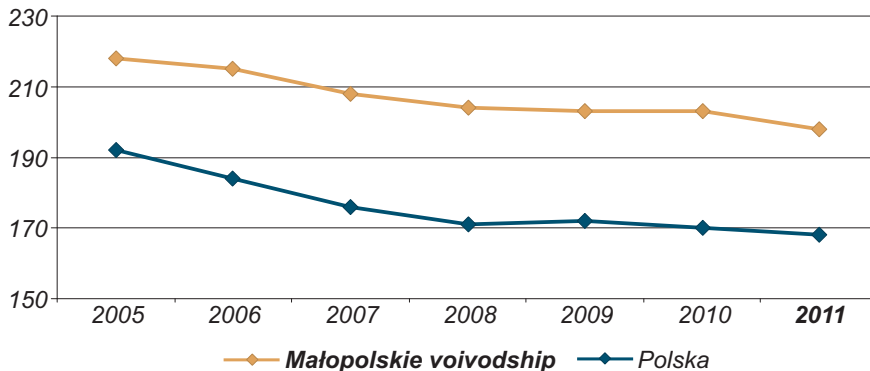
Malopolskie voivodship takes special position on the cultural map of Poland: it is one of the country's leaders both in the resources of cultural institutions and the number of participants in region's cultural offer. The most important centre of cultural life remains Kraków, but year by year other cities of the region keep on improving in this respect.

In 2011 in Malopolskie voivodship there were 112 museums. As regards their amount, Malopolskie voivodship came the country's second-best, just after Mazowieckie (116). Similarly to the past years, the number of museum and exhibition visitors was still on the increase, from 6.5 mln in 2010 to 8.2 mln in 2011. Calculated per 1000 population it amounted to 2461 persons (in 2010 – 1945 persons). In 2011 the museums of Malopolskie voivodship constituted 14.4% of total in Poland and accumulated 1/3 of total of museum and exhibition visitors in the country.

In 2011 in Malopolskie voivodship 66 art galleries and art salons conducted activity, organizing a total of 743 exhibitions in 1299 expositions. Those were visited by 557.7 thous. people, of which 1/5 visited open-air exhibitions. Compared with last year, the number of art galleries' and art salons' visitors increased by 27.7%.

The most common cultural institutions are libraries. At the end of 2011 in Malopolskie voivodship there were 747 public libraries (including branches), which constituted 9.0% of all such institutions in Poland, and 241 information and library establishments³ (12.4% of total in Poland). In comparison with last year the number of public libraries in Malopolskie voivodship decreased by 12. The number of borrowers of public libraries and the number of loans per borrower remains at similar level for a couple of years.

Graph 12. Public library borrowers per 1000 population

As of 31 XII 2011 in the Malopolskie voivodship operated 15 theatres and music institutions. In comparison with 2010, the number of auditorium seats and the number of

³ Scientific, specialised, pedagogical and specialised-fiction libraries, scientific, technical and economical information centres and scientific societies

performances increased and so did the audience on the shows put on in the theatres and music institutions of the voivodship.

At the end of 2011, operated 46 fixed cinemas. This number has remained unchanged since last year. The number of audience subtly decreased compared with past year, however it increased more than twice as concerns films of polish production.

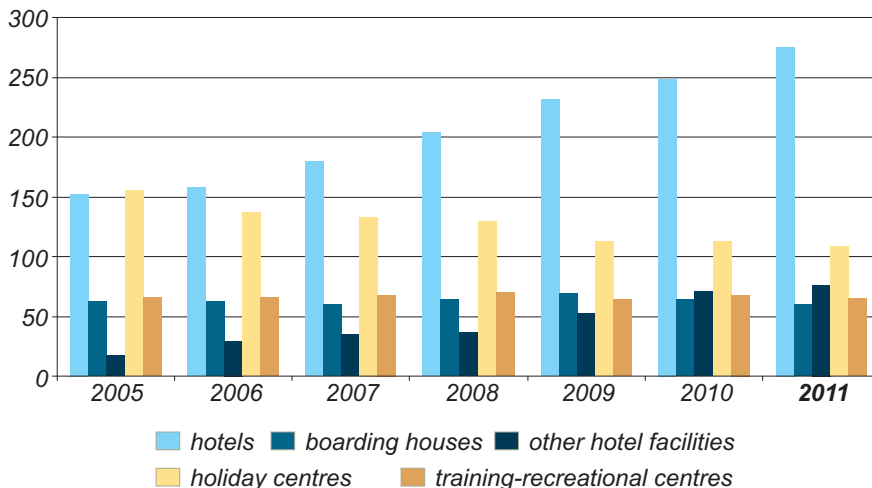
Those which play an important role in facilitating a common access to the culture are regional culture centres and establishments, clubs and community centres conducting various activities for cultural dissemination and development. Malopolskie voivodship stands out from others as regards the amount of such institutions. In 2011, 416 culture centres and establishments, clubs and community centres conducted activity, organizing a total of 23.3 thous. various events, 1.4 thous. art teams, 1.6 thous. groups and 1.5 thous. courses.

TOURISM

The Małopolskie voivodship is one of the regions in Poland where tourism is the most developed. It is connected with cultural heritage as well as richness of landscape and biodiversity of this area. As of the end of July 2011 the boarding facilities of tourism in the voivodship included 880 facilities, offering 73.3 thous. beds in total, what accounted for 12.1% of the country boarding facilities.

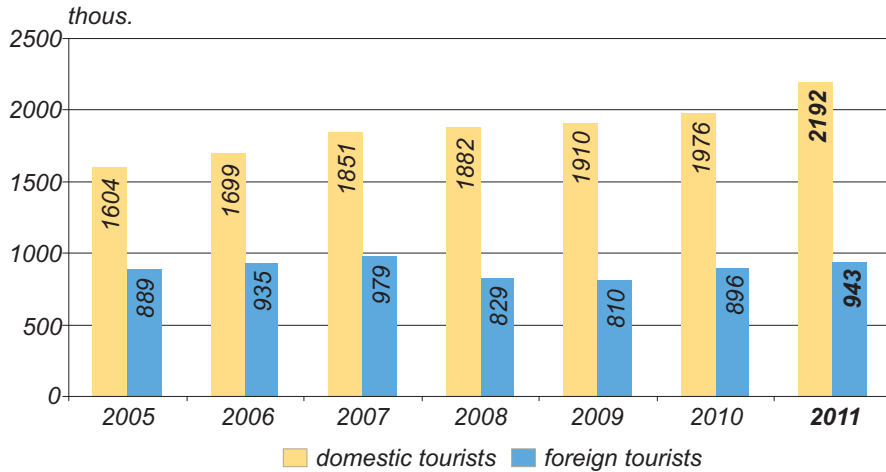
In comparison with 2010 a upward tendency of the number of facilities was observed (rise by 0.6%), with simultaneous increase (by 4.8%) of the amount of beds. In comparison with 2005 an upward tendency of the number of hotels, and of other hotel facilities. Downward tendency was observed of the amount of holiday centres.

Graph 13. Collective tourist accommodation establishments by type of facilities
As of 31 VII

In 2011, in relation to 2010, the number of nights spent was higher by 5.3%. There were 3135.4 thous. persons accommodated, i.e. more by 9.2% than years ago, while foreign tourists - 943.3 thous., i.e. more by 5.3%.

Graph 14. Tourists accommodated in collective tourist accommodation establishments

At the end of July 2011 in collective tourist accommodation establishments there were: 335 restaurants, 297 bars and cafes, 288 canteens and 65 food stands. In comparison with the end of July 2010 there were more restaurants, bars and cafes as well as food stands, whereas less canteens.

Economy

ENVIRONMENTAL PROTECTION

As regards the area (15183 km²), the Małopolskie voivodship has 12th position in the country, before the voivodships: Lubuskie, Śląskie, Świętokrzyskie and Opolskie. It is situated on upland and mountain sites, what considerably contributes to its tourist attractiveness, but also obliges to special care of natural environment.

Legally protected areas possessing unique environmental value constitute more than a half of the area of Małopolska (as of the end of 2011 - 52.1%), of which protected landscape areas - 37.7%, landscape parks - 11.6%, national parks - 2.5%.

The number of plants generating substantial air pollution (emitting particulates, gases or particulates and gases at the same time) decreased from 145 at the end of 2010 to 139 at the end of 2011. In compare to 2010, the emission of industrial particulates from the above

mentioned plants decreased by 0.3% and amounted to 3.9 thous. tonnes (6.8% of the country's quantity), and the emission of gases (excluding carbon dioxide) increased by 2.7% and amounted to 134.7 thous. tonnes (constituting 8.1% of the emission in Poland).

In 2011 water withdrawal for needs of the national economy and population slightly decreased in relation to the previous year. Within 2010 in the voivodship it amounted to 541.9 hm³ of water, i.e., less by 1.0% than in 2010. Water consumption for needs of the national economy and population within the space of the last years has increased to the level of 496.3 hm³, i.e. more by 0.7% than in 2010. 66.5% water was used by industry, exploitation of water-line system – 22.9%, and agriculture and forestry - 10.6%.

Simultaneously 588.0 hm³ of waste water were discharged into waters or into the ground, what means an increase by 5.5% in relation to 2010. Almost 84% of waste water were discharged directly by plants, and remaining 16.3% - by sewerage system. More than a half (306.9 hm³) of discharged waste water required treatment, of which 98.5% were treated. In Małopolskie voivodship there were 315 waste water treatment plants, of which 235 municipal waste water treatment plants, servicing approximately 56.9% of the population.

Total amount of waste (excluding municipal waste) landfilled up to now (accumulated) within the decade showed a declining tendency and at the end of 2011 equaled 141.2 mln tonnes (9.3 thous. tonnes/km²), what accounted for 8.5% of total quantity of waste landfilled in the country.

Waste generated during the year (excluding municipal waste) amounted to 6.7 mln tonnes (an increase in relation to 2010 by 9.3%). It accounted for 5.4% of the country-wide waste. The voivodship comes in fourth in Poland (after the Śląskie, Dolnośląskie and Łódzkie) with such amount of waste. Generated waste was recovered in 91.5%, treated in 6.6%, and temporarily stored on plant grounds - in the last part (1.9%).

Outlays on fixed assets in environmental protection in the discussed year - 795.9 mln zł constituted 6.5% of domestic outlays. However, on fixed assets in water management the voivodship destined 596.1 mln zł, i.e. 19.0% of domestic outlays.

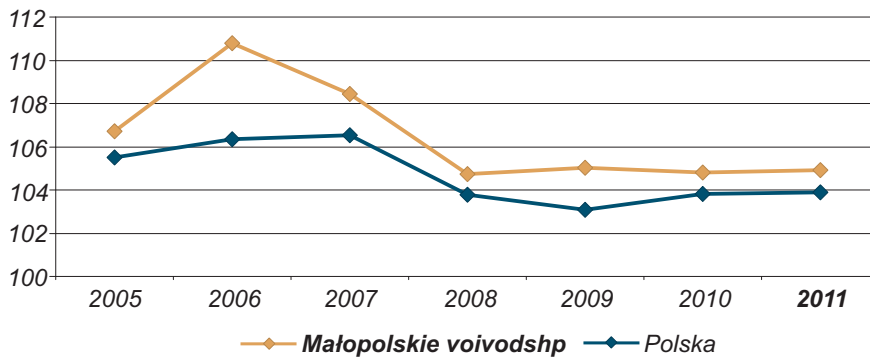
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY

As of the end of 31 XII 2011 on the area of the Małopolskie voivodship there were 331.6 thous. entities of the national economy in the REGON register (excluding persons tending private farms), i.e., more by 0.1% than a year before. The increase of private sector (by 259 entities) influenced the increase of total number of entities. However, in public sector the number of entities went down by 17. The number of entities in the Małopolskie voivodship constituted 8.6% of total entities registered in the country.

At the end of December 2011 the REGON register included 80.7 thous. legal persons and organizational entities without legal personality, which number has systematically increased for several years. Among them there were 24.3 thous. commercial companies (their number augmented by 7.8% in relation to 2010), of which 3.9 thous. companies with foreign capital participation (an increase by 4.9%).

The private sector assembled 97.6% of total entities. Units conducted by natural persons (250.9 thous.) predominated and constituted 75.7% of total entities.

Graph 15. Dynamics of commercial companies with foreign capital participation
As of 31 XII; previous year=100

Considering the kind of activity, the most economic entities were registered in following NACE sections: trade; repair of motor vehicles (26.5%), construction (13.4%) and manufacturing (9.9%). In total, almost a half of firms conducted activity in above mentioned sections.

INDUSTRY AND CONSTRUCTION⁴

In 2011 sold production of industry in the voivodship amounted to 69.4 billion zł, i.e., more by 14.4% (in constant prices) than a year before. In 2010 growth of sold production was higher and amounted to 19.3% (in constant prices).

The current level of revenue from the sale of goods and services was influenced by the increase of sold production in all NACE sections included in industry. In mining and quarrying an increase by 17.1% was recorded, in manufacturing - by 12.9%, in electricity, gas, steam and air conditioning supply - by 41.8%, in water supply; sewerage, waste management and remediation activities - by 2.4%.

In comparison with 2005 in the structure of sold production of industry the share of manufacturing decreased from 85.8% to 84.1%, whereas the share of water supply; sewerage, waste management and remediation activities decreased from 3.2% to 3.0%; the share of mining

⁴ It concerns economic entities employing more than 9 persons.

and quarrying increased from 2.2% to 2.3%, and of electricity, gas and water supply increased from 8.8% to 10.4%.

In relation to 2010 the average paid employment in industry augmented by 3.5% amounting to 182.4 thous. persons in 2011, similarly the average monthly gross wages and salaries of paid employees in industry increased by 8.0% to the level of 3417.85 zł.

The value of construction and assembly production realized on the basis of the contract system in 2011 domestically by construction firms from the Małopolskie voivodship amounted to 9554 mln zł. Sales of construction and assembly production went up in relation to the previous year by 22.7%, as a result of the increase in value of investment works (by 23.5%) and value of wartości repair and other (by 21.1%). In structure of sales the share of investments increased (by 0.4 percentage points to 66.0%) at the cost of renovations (restorations) and other works.

The average paid employment in construction in 2011 amounted to 50.1 thous. persons (by 8.2% more than a year before), and the average monthly gross wages and salaries - 2876.15 zł (i.e., by 5.9% more than in 2010).

The share of construction and assembly production realized by construction firms of the Małopolskie voivodship amounted to 9.3% of the value of production obtained by such entities in Poland.

TRANSPORT

Year in, year out, the number of registered road vehicles and tractors has augmented. At the end of 2011 it amounted to 2.0 mln, i.e., more by 4.9% than the year before. The majority of them were passenger cars (75.7%), the number of which calculated per 1000 population increased from 431 in 2010 to 450 in 2011.

Within the year 7.9 mln t of goods were transported by hire or reward road domestic transport (in enterprises employing more than 9 persons), i.e., more in comparison with 2010 by 131.5%, and 5.0 mln t of goods in international transport, what means a increase by 41.2% in comparison with the previous year.

In 2011 the John Paul II International Airport Kraków-Balice served about 3.0 mln passengers annually of which 90.8% were passengers served in the foreign traffic. In the discussed year the number of passengers served by Airport increased by 5.7% in relation to previous year.

TRADE

In 2010 retail sales realized by trade enterprises employing more than 9 persons was higher than year before. The value of the wholesale amounted to 80.2 billion zł, and of retail sales 40.7 billion zł, i.e., more by respectively: 22.7% and 9.2% than in 2010.

At the end of 2011 30.8 thous. shops operated (towards 30.4 thous. the year before) of which 37 hypermarkets (36 in 2010), 345 supermarkets (294) as well as 2.7 thous. specialized

shops (relatively 2.4 thous.). A increase was recorded of the number of so-called other shops, which constituted 87.8% of total (i.e., shops of economic entities employing up to 9 persons as well as pharmacies regardless of the number of employed persons).

The number of catering establishments⁵ reduced in relation to the previous year and amounted to 1.4 thous. whereas the sale from the catering activity augmented - by 3.7%, reaching the value of 1.2 billion zł.

FINANCES OF ENTERPRISES

In 2011 the financial results of surveyed enterprises (employing more than 9 persons) were worse than the results obtained in the previous year. Deteriorated fundamental financial and economic indicators. Gross turnover profitability amounted to 4.4% (towards 4.9% year before), whereas net profit margin amounted to 3.6% (4.1%).

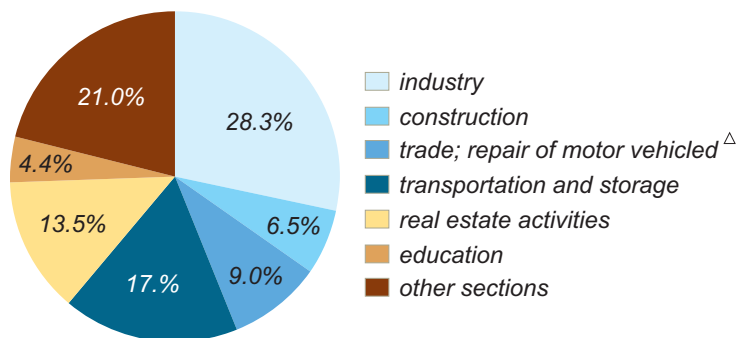
Revenues from total activity increased by 13.8%, and costs of obtaining them by 14.4%, what reflected, i.a. in deterioration of the cost level indicator from 95.1% in 2010 to 95.6%. The net financial result (with increase of net profit and increase of net loss) shaped at the level of 7500,2 mln zł, that is higher by 1.1% than in 2010. Positive net financial result was shown by 80.0% of surveyed enterprises (in 2010 - 81.3%).

At the end of December 2011 the value of current assets amounted to 61.1 billion zł, i.e., more by 11.4% than in 2010.

INVESTMENTS AND FIXED ASSETS

In 2011 investment outlays (according to investment location) reached 18.1 billion zł, of which almost 10.7 billion zł in private sector. Investment outlays in Małopolska increased in relation to 2010 by 13.2%. According to NACE, investment outlays were the highest in industry and accounted for 28.3% of total outlays, in transportation and storage - 17.3% of total and in real estate activities - 13.5%.

Graph 16. Investment outlays per capita structure by NACE in 2011

⁵ It concerns economic entities employing more than 9 persons.

In 2011 investment outlays per capita amounted to 5431 zł. and were higher than year before by 620 zł. (in current prices).

Gross value of fixed assets⁶ (in current book-keeping prices) in relation to 2010 increased by 6.7% and as the end of 2011 amounted to 196.6 mld zł.

Relatively the biggest value of fixed assets was recorded in industry - 28.3% and in real estate activities - 21.4% of total. At the end of 2011 gross value of fixed assets per capita in the Małopolskie voivodship amounted to 58.8 thous. zł towards 55.3 thous. zł the year before.

PUBLIC FINANCE

Revenue

In 2011 local self-government entities of the Małopolskie voivodship worked out total revenue of 14455.5 million zł, that is more (by 4.5%) than in the previous year.

Revenue of gminas budgets constituted 47.7% of total revenue (increased by 0.6 percentage points than year before), and revenue of cities with powiat status budgets - 29.2% (in 2011 – 30.6%). Revenue of powiats budgets constituted 13.4% of total revenue (year before – 13.9%). Self-government voivodship's budget had the lowest share in total revenues – 9.1% towards 7.8% in 2010.

In 2011 (in relation to previous year) structure of revenue by kind changed; share of own revenue increased but share of allocations and general subsidy decreased. In 2011 own revenue constituted 45.1% of total revenue (42.3% a year ago), allocations 23.9% (less by 2.0 percentage points than in 2010), and general subsidy 31.0% towards 31.8% the year before.

Graph 17. Structure of revenue and expenditure of local self-government entities budgets in 2011

^a Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

In 2011 total revenue of local self-government entities per capita in the Małopolskie voivodship amounted to 4327 zł (by 174 zł more than in 2010), while in gminas - 2930 zł (more

⁶ The division of fixed assets by NACE sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.

by 151 zł), in cities with powiat status budgets - 4412 zł (less by 18 zł), in powiats - 811 zł (more by 3 zł) and from self-government voivodship budget - 394 zł (more by 70 zł).

Expenditure

Total expenditure of local self-government entities in 2011 amounted to 15073,4 mln zł and increased by 2.7% in comparison with the previous year. Dynamics of expenditure was clearly lower than dynamics of revenue. 49.5% of total expenditure accounted for gminas budgets, 28.0% for cities with powiat status budgets, 13.2% for powiats budgets, and 9.3% for voivodship's budget.

In 2011 the structure of current expenditure and property expenditure was almost the same as year before. Current expenditure (11363 mln zł) constituted 75.4% of total expenditure. Share of wages and salaries increased from 44.2% in 2010 to 47.4% in 2011. Share of current expenditure disposed on purchase of materials and services amounted to 11.6% (towards 12.4% in 2010). Property expenditure in the amount of 3711 mln zł constituted 24.6% of total expenditure (24.3% in 2010) and almost in total were destined for financing investments.

. Expenditure on education (31.7% of total expenditure), on transport and communication (17.5%) as well as on social assistance (11.8%) prevailed.

Calculating per capita in the Małopolskie voivodship total expenditure of self-government entities amounted to 4512 zł (by 105 zł more than in the previous year), whereas from gminas budgets - 3130 zł (more by 120 zł), from cities with powiat status budgets - 4404 zł (less by 89 zł), from powiats budgets - 836 zł (less by 21 zł) and from self-government voivodship budget - 420 zł (more by 60 zł).

Local self-government of Małopolska closed the year 2010 with a deficit in the amount of 846 mln zł, what in relation to the previous year means a improvement (for 2010 - minus 846 mln zł). In all kind of local self-government entities took place a reduction of budget deficit. Whereas only in cities with powiat status closed the year 2011 with a surplus.

GROSS DOMESTIC PRODUCT

In 2010 Małopolska generated 7.3% of GDP, what gave it the fifth position in Poland, after voivodships: Mazowieckie, Śląskie, Wielkopolskie and Dolnośląskie. Calculating per capita GDP amounted to 31.5 thous. zł and it was lower by 15.1% than the average level in Poland. This result placed Małopolska on eighth position in the country. In relation to 2009 GDP in Małopolskie voivodship increased by 3.9%.

In 2010 gross value added was elaborated mainly by non-financial corporations sector (48.9%), then households sector (31.0%) and general government sector (16.4%). As regards the kind of conducted activity, the most of gross value added was elaborated by entities conducting activity in services including: trade; repair of motor vehicles; transportation and storage; accommodation and catering; information and communication - 30,5%.

Małopolska at the background of other voivodships⁷

The following subsection is the continuation of the analytic part included in the Statistical Yearbook of the Małopolskie voivodship⁸.

In order to present the socio-economic situation of the Małopolskie voivodship against a background of other voivodships there have been distinguished five fields: demography, labour market, economic living conditions, social living conditions, economy. In further calculations in particular fields the following rates have been considered:

Demography

- *Population per 1 km² of total area (as of 31 XII)*
- *Natural increase per 1000 population*
- *Post-working population per 100 persons of working age (as of 31 XII)*
- *Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population*

Labour market

- *Activity rate by working age and sex*
- *Average monthly gross wages and salaries in zł*
- *Persons working in hazardous conditions per 1000 paid employees of total surveyed (as of 31 XII)*

Social living conditions

- *Average usable floor space per dwelling in m²*
- *Students of higher education institutions per 10 thous. population*
- *Museums visitors per 1000 population*
- *Consultations provided in out-patient health care per capita*
- *Ascertained crimes in completed preparatory proceedings per 10 thous. population*

⁷ *Elaborated by Monika Wałaszek, the Małopolski Centre of Regional Surveys.*

⁸ *Considered rates have been slightly modified, methodology of calculations remain unchanged, so their description has been omitted, detailed information available in Statistical Yearbook of the Małopolskie Voivodship 2010, Kraków 2010, page 395.*

Economic living conditions

- *Average monthly expenditures of households per capita (in zł)*
- *Own revenue of local self-government entities per capita (in zł)*
- *Beneficiaries of social assistance benefits per 10 thous. population*

Level of economy

- *Natural persons conducting economic activity recorded in the REGON register per 10 thous. population (as of 31 XII)*
- *General domestic product per capita in 2010 in zł*
- *Expenditures on research and development (R&D) per capita (current prices, excluding depreciation of fixed assets) in 2010*
- *Total value of projects financed by EU for 2007-2013 per capita in zł - (as of 30 XII 2011)*
- *Share of big economic entities⁹ in the country scale*

Results of grouping

As in the previous year, on the basis of obtained results, one can say that the Małopolskie voivodship has got very favourable social living conditions. Two fractional rates: students of higher education institutions per 10 thous. population and Museums visitors per 1000 population reached the highest value. Four of the five fractional rates had values above the average. Moreover, the rate for the Małopolskie voivodship reached the highest value in the country scale, what would prove the significance of the voivodship as an important centre of cultural life.

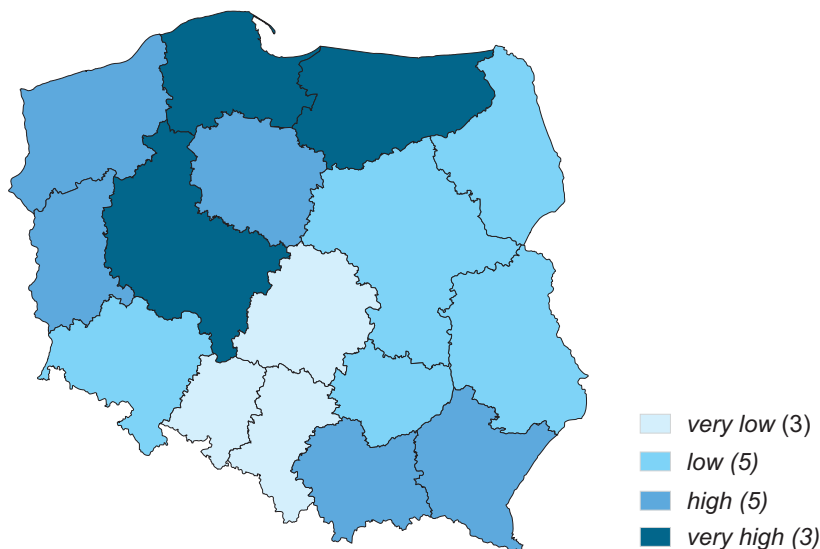
Unlike in the previous year indicators, Małopolskie voivodship, in all five areas, ensured a place in the group of regions with high or very high level of development. Moreover, Małopolska has got favourable conditions to the development of economy and labour market, occupying the fourth and third place in the ranking (improving its position in the previous year). At the same time, the labor market in the area of three voivodships worsened their situation in the ranking, four improved and eight remained at the same level. Again, the economic level of the Małopolskie voivodship improved its position, while at the same time, five voivodshps dropped in the ranking, five improved its position and six remained at the same level.

⁹ *Big entities are assumed as those employing more than 250 persons.*

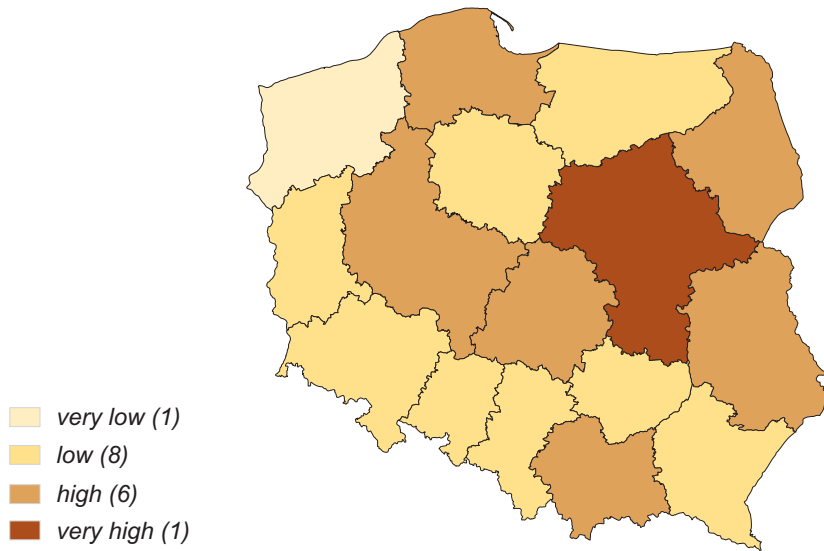
It should be noted that in the area of economic level, only one voivodship was in a group with a very high level of development. The city of Warsaw greatly influenced the value of economic development rate for the Mazowieckie voivodship, overstating its value, and what follows, artificially extending a given rate range. Moreover, one of the fractional rates used while constructing the synthetic rate for this area was the share of big enterprises on the voivodship's area in the country scale. Here it is worth to mention that the Małopolskie voivodship is characterised by a big share of mountainous sites as well as legally protected areas, which constrain the possibility of development of big enterprises, what influences the value of the above mentioned fractional rate. Summarizing, the rate which could revise previously mentioned stipulations would probably place Małopolskie voivodship in the group of voivodships with very high level of the economic development. The only area putting the Małopolskie voivodship in the lowest, eighth position in ranking in comparison to other areas was demography.

The taken place was a results of two fractional rates value: population per 1 km² of total area (the second largest value) and Post-working population per 100 persons of working age. Better, but not yet satisfying position Małopolskie voivodship gain in the area of economic living conditions. In relation to the results obtained in the previous year improved its ranking by five places: what was the result of growth (above average) the average monthly expenditures of households per capita and the decrease (below average) number of beneficiaries of social assistance benefits per 10 thous. population.

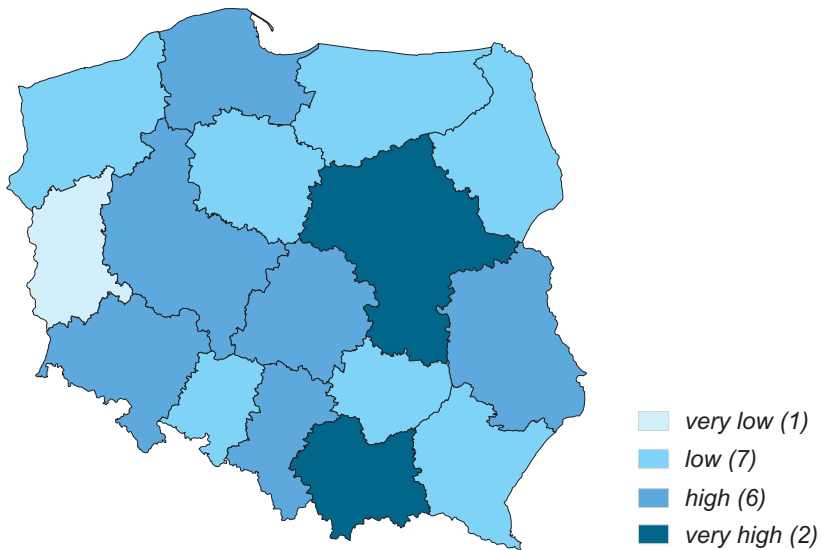
Map 1. Results of grouping on the basis of synthetic rate of demographic development level

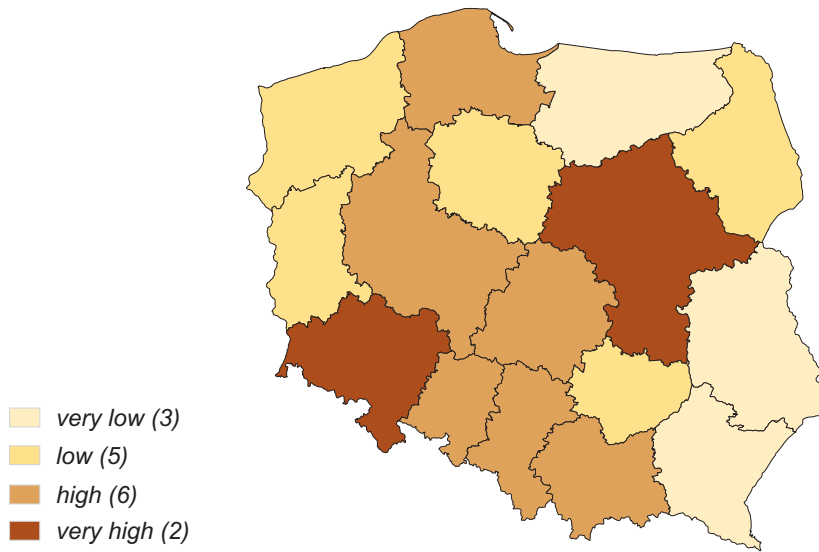
Map 2. Results of grouping on the basis of synthetic rate of labour market development level

Map 3. Results of grouping on the basis of synthetic rate of social living conditions development level

Map 4. Results of grouping on the basis of synthetic rate of economic living conditions development level

Map 5. Results of grouping on the basis of synthetic rate of economic development level

